Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 183 (14203) | 1973 оной августын 5, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Мүнөөдэр—Түмэр замшадай һайндэр

ҮРЭ ДҮНГҮҮДНАЙ ҺАЙН

Республикымнай түмэр замшадай һайндэрөө ямар бэлэгүүдтэйгээр угтажа байһан тухай хөөрэхэ гуйлтатайгаар манай корреспондент түмэр замай Улаан-Үдын отделениин болон Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэдтэ хандаһан байна. Тэдэнэй үгэһэн харюу доро толилогдобо.

Н. К. ПОПОВ, түмэр замай Улаан-Үдын отделениин түсэблэлгын экономическа таһагай начальник. 1973 оной бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлаха гэһэн һанал эрмэлзэлтэйгээр отделениин бүхы коллективүүд ажаллана. Тэдэнэр гүрэнэй түсэб, абаһан социалис уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэжэ байна. Энээнии жэлэй үнгэрһэн долоо һарын үрэ дүнгүүд элеэр гэршэлэн харуулна.

Отделени бүхы дээрээ долоо һарын түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Арадай ажахыда шухала хэрэгтэй элдэб ашаа саг болзор соонь шэрэжэ, хэрэгтэй газартань хүргэжэ байхын тула ехэ оролдолго гаргагдана. Тиигэжэ ашаа зөөжэ ябуулха түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдээ. Долоо һарын даабариһаа гадуур 281 мянган тонно арадай ажахын ашаан ашагдан ябуулагдаа. Тэрэ тоодо шулуу нүүрһэ ашаха түсэб 20 мянган тонноор, модо ашаха даабари 63 мянган кубометрээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Ашаанай эрьесые тонно-километртэ оруулжа харахада мүн лэ һайн үрэ дүнгүүд туйлагдаһан байна. Түсэбһөө гадуур 830 миллион тонно-километрэй ашаан шэрэгдээ. Технико-экономическа ондоошье үрэ дүнгүүднай һайн гэхээр. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, локомотивуудай бүтээсэ 2 процентээр дээшэлүүлэгдээ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 108 процентдэ хүргэгдөө. Түсэбһөө гадуур 800 мянган түхэригэй олзо доход оруулагдаһан байна.

Алмалта арьбалалтын түлөө тэмсэл үргэнөөр ябуулагдана. Энээнэй ашаар жэлэй эхинһээ хойшо 5 миллион 326 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн алмагдаһан байна. Мүнгэн дээрэ тоолоходо, 130 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ.

Һайндэрөө ажалдаа амжалта туйлан угтаһандаа түмэр замшаднай баяртай, омогорхолтой. Энэ баяр дээрэмнай шэнэ баяр нэмэгдээ гэхээр. Жэлэй хоёрдохи кварталай үрэ дүнгүүдээр Улаан-Үдын отделениин, Улаан-Үдын локомотивна депогой коллективүүд СССР-эй Зам харилсаанай министерствын болон түмэр замшадай профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугуудта, 1-дэхи мүнгэн шангуудта хүртэбэ.

Социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө мүрысөөн отделениин бүхы коллективүүдтэ үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. Министерствын болон профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн локомотивна депогой коллектив технико-экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлаһан байна.

Отделениин бусад зарим коллективүүд социалис мүрысөөндэ амжалта туйлажа ябана. Улаан-Үдэ станциин, хэлхеэ холбооной болон түмэр замай дохёо, тэмдэг үгэдэг Слюдянкын дистанциин, зам харилсаанай Галуута-Нуурай дистанциин коллективүүд Зүүн Сибириин түмэр замай управлениин дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэд.

М. Ц. ДОНДУБОН, ЛВРЗ-гэй ажалай болон салин хүлһэнэй таһагай начальнигай орлогшо. Табан жэлэй шиидхэхы жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн мүрысөөн заводоймнай бүхы цехүүдтэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Коллектив бүхэн, хүдэлмэришэн бүхэн социалис уялгануудаа дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

Манай коллектив өөһэдынгөө һайндэртэ ажалай бэлэг бэлдээ. Продукци бүтээн гаргаха, тэрэнээ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээбди. Түсэбһөө гадуур 267 мянган түхэригэй олзо доход абтаа. Нёдондо жэлэй түрүүшын хахадтай сасуулхада, ажалай бүтээсэ 5,5 процентээр үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна.

Социалис мүрысөөндэ олон цех, участок, бригаданууд амжалта туйлана. Гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэгшэд олон. Локомотив хабсаралгын цехэй коллектив жэлэй эхинһээ хойшо даабаряа үлүүлжэ ябана. Тэдэнэр хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 5 локомотив заһабарилжа, аян замдань мордохуулаа. Дизельнэ цехэй хүдэлмэришэд даабариһаа гадуур 3 дизель заһабарилан гаргаа. Шэрэм шудхалгын, кузнечнэ цехэй коллективүүд түсэбһөө гадуур ехэ шэрэм шудхалаа гаргаһан, элдэб детальнуудые хэһэн байна.

Вагон хабсаралгын, зэд шудхалгын, инструментальна, арад зоной хэрэглэлэй эд бараа бүтээдэг цехүүдэй, нормалиин цехэй хүдэлмэришэд уялгануудаа һайнаар дүүргээ.

Гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэгшэдэй дундаһаа олон бригада, участок, үйлэдбэриин түрүүшүүлые нэрлэжэ болохо. 8 часай даабарие 7 час соо дүүргэхэ үүсхэл гаргаһан Семен Ивановичи Маковейн бригада табан жэлэйнгээ даабарие 2,5 жэл соо дүүргэһэн тухайгаа элидхээ. Энэ бригадын үүсхэлые дэмжэһэн 3.177 хүдэлмэришэд ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ байна. Якорьна цехэй Виктор Петрович Фелмодеевэй даадаг бригада ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха табан жэлэй даабарие мүн лэ дүүргээ. «Ажалай ветеран» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хүдэлөө дэлгэрүүлһэн В. П. Цельгоферэй бригада һайнаар ажаллана.

Кузнечнэ цехэй А. С. Малыгинай, дизельнэ цехэй ахалагша мастер И. Ф. Молокановай, вагон хабсаралгын цехэй ахалагша мастер И. В. Конновой, механическа цехэй ахалагша мастер И. К. Воробьевой даадаг болон бусад зарим бригаданууд ажалдаа амжалта туйлаа.

Заводой коллектив үйлэдбэреэ техническа талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ, социальна хүгжэлтынгөө холын хараата түсэбые бодотоор дүүргэнэ. Энэ түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар хоёр жэлэй хугасаада 2,5 миллион түхэригэй ашаг үрэ абтаһан байха.

1973 оной түсэбһөө гадуур 150 мянган түхэригэй продукци худалдаха уялгаяа заатагүй дүүргэхэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаха гэһэн зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө хүдэлмэришэднай оролдоно. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг, хараалһанаа дүүргэдэг ёһо заншалтай һэмнай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдэ станциин түрүү дежурна Г. И. Телешев ажалдаа.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

УРГАСА ХУРЯАЛГА—МАНАЙ ОРОЛДОЛГОҺОО

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГАЙ КАРЛ МАРКСЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ СУУТА КОМБАЙНЕР БУБЕЙ ХОРГАНОВИЧ ДАРМАЕВАЙ ХӨӨРӨӨНЬӨӨ

Механизатор гэһэн нэрэ зэргэдэ хүрэмөөр ажаллажа, миитын гол баялигай нэгэн болохо ороохо тарянай тогтуу-ритай һайн ургаса хуряажа абахын тула бидэ—хүдөөгэй таряашад оролдохо зэргэтэйбди. Мүнөө үеын колхоз, совхозууд хүдөө ажахын машинануудаар яһала хангагданхай. Тиимэһээ механизатор бүхэн даажа абаһан трактор, комбайндаа хаһа сагтань техническэ харууһа хэхэ, гамтайгаар хандаха, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахын тула бүхы шадабари мэргэжэлээ гаргаха, оролдохо зэргэтэй гээшэ ааб даа.

Үдэр хоногой үнгэрхэ бүри механизаторнуудай үргэһэ нойргүйгөөр ажаллаха халуун хаһа—таряа хуряалга улам дүтэлнэ. Тиимэһээ бидэ комбайнернууд энэ харюусалгатай ажалдаа түгэс бэлэдхэлтэйгээр орожо шадабал, суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө хамтын хүсөөр ургуулһан арбай таряае гээлтэ хоролтогүйгөөр, үсөөхэн үдэрэй туршада һайн шанартайгаар хуряажа абахын тула оролдохо, бүхы шадабари мэргэжэлээ харуулан ажаллаха зэргэтэйбди гэжэ хэлэхэ байнаб.

Нэгэ хэдэн үгөөр хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө ажал хэрэг, өөрынгөө зарим тэды һанамжа тухай тобшохоноор хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ манай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 5050 гектарта ороохото ургамалнуудые тариһан байна. Зунай эхин һарада, удаадахи үедэ шииг бороо ехээр орожо, ороохо тарянай гарасада нилээд ехэ нүлөө үзүүлбэ. Байгша ондо гектар бүриһөө 14—15 центнер ороохо суглуулжа абахаар хүлеэнэбди. Таряа хуряалгада 18 комбайн хүдэлгэгдэхөөр хараалагдана. Ойрын хоёр-гурбан үдэрэй туршада энэ халуун хаһада хүдэлгэгдэхэ комбайн болон бусад оньһон машинанууд бэлэн болгогдохонь. Хамта хүдэлдэг нүхэдни дүй дүршэлтэй механизаторнууд юм.

Таряа хуряалгаа түрүүшын үдэрһөө эмхи гуримтайгаар ябуулха арга боломжо манда гүйсэд бии. Таряа хуряалгаа 20—18 үдэртэ дүүргэхын тула бүхы оролдолгоёо гарган ажаллахаар бидэ шиидэнхэйбди.

Комбайн гээшэмнай хүдөө ажахын орёо хүшэр оньһотой машинануудай нэгэн. Залуу, һая һургуули дүүргэһэн механизаторнууд комбайн жолоодоходоо, түрүүшын нэгэ-хоёр жэлдэ ядалдаадшье абадаг гээшэ. Дүй дүршэлөөр бага дээрэһээ нимэрхүү ушар тохёолдоно гэжэ хэлэхэ байнаб. Ургажа ябаа залуу нүхэдөө энэ мэргэжэлдэ һургахын тула оролдохо зэргэтэйбди гэжэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Үнгэрэгшэ жэлдэ 943 гектар таряа баал болгожо сабшаһан, 348 гектарай баал суглуулжа, 4 мянга гаран центнер ороохо хуряажа абаһан байнаб. Намтай суг хүдэлдэг комбайнернууд Жана Раднаев, Равиль Мубаракшеев гэгшэд мүн лэ 4 мянган центнер ороохо хуряажа, колхоз соогоо түрүү зэргэдэ гараһан байха юм. Туйлаһан амжалтынгаа түлөө эдэ нүхэдни 1972 оной дүнгөөр ВДНХ-гай бронзо медаляар шагнагдаа.

Таряа хуряахадаа агрегадуудаа групповой аргаар ябуулнабди. Нэгэ полидо 3 комбайн суг ябахадаа, бэе бэеынгээ ажалай шанарые шалгахадашье, хэн нэгэнэймнай комбайнай эбдэрбэл, хамһажа заһахадашье таарамжатай зохид, комбайнуудһаа ороохо тарянай тоог тээшэ шэрэхэ хүдэлмэри хүнгэн болоно. Хэдэн үгөөр өөрынгөө һанал бодолые хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

Комбайнуудые таһалгаряагүй хүдэлгэжэ шададаг ажахынууд таряа хуряалтаяа үсөөхэн үдэрэй туршада эрхим һайн шанартайгаар дүүргэдэг заншалтай. **Зарим түрүү ажахынуудта таряа хуряалгын үедэ комбайнерай туһалагшаар залуу механизаторнууд томилогдоно. Энэ арга тон зүб гэжэ хэлэхэ байнаб.**

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ Украинын таряашадай оронойнгоо механизаторнуудта гаргаһан хандалгые манай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комбайнернууд бүрин дэмжээд, таряа хуряалгаяа богонихон болзорто дүүргэхээр эрмэлзэн ажаллажа байнхай.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

Байгша оной июлиин 30—31-дэ Крымдэ болоһон, социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хани ёһоной уулзалгын дүнгүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хаража үзөөд, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай байдалай бүхы талаараа бэхижэхэ, аха дүү партинуудай нэгэдэлэй батажаха, социалис гүрэнүүдэй харилсаа холбооной ба гадаадынгаа политикые тааралдуулан бэелүүлгын саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ энэ уулзалгын удха шанарые үндэрөөр сэгнэбэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй делегациин эрхилһэн ябуулгые бүрин һайшааба.

Социалис хани холбоото оронуудай һанал бодолой нэгэдэл ба талархал эб найрамдалай хэрэгые, уласхоорондын аюулгүй байдалые батадхаха, КПСС-эй XXIV съездын хараалһан амгалан байдалай программа соо, бусад аха дүү партинуудай съезднүүдэй шиидхэбэринүүд, Варшавска договорой эмхиин Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй мэдүүлгэнүүд, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй 1969 оной уласхоорондын зүблөөнэй документнүүд дотор найруулагдаһан зорилгонуудые бэелүүлгын тон шухала эшэ нүхэсэл болоод байһыень КПСС-эй ЦК-гай Политбюро үндэһэ болгон сэхэ шууд баримтална.

Крымдэхи уулзалгын коммюнике соо тусхайлан тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, уласхоорондын оршом соохи тааруу хубилалтануудые бэхижүүлхэ, баталагдаһан хэлсээнүүд ба договорнуудые бодото тодорхой удхаар нэбтэрүүлхэ, бата бэхи эб найрамдал хангахаар шэнэ алхамуудые хэхэ үндэһэ һуури бии болгохо шухала байна. Ниитэевропын зүблөөнэй хүдэлмэрие амжалтатайгаар дүүргэбэл, политическэ оршон байдалай зөөлэрэлгэдэ сэрэгэй талаар зөөлэрэлгын хэмжээнүүдые нэмээбэл, империалис түримхэй ябуулгануудаар үүдхэгдэһэн зүрилдөө хёмороонуудые дары зайсуулбал, амгалан байдалай хэрэгтэ туһа хүргэхэ һэн.

Крымдэхи уулзалгын дүнгүүдһээ харахада, эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлые бүхы арадуудай сүлөөтэ, бэеэ даадаг байдалай түлөө, өөһэдынгөө хуби заяае өөһэдөө тодорхойлхо тэдэнэй нангин эрхын түлөө тэмсэлтэй нягтаар тааралдуулха гээшэ социалис гүрэнүүдэй зүблэрэн тодорхойлһон гадаадын политикын зайлашагүй үндэһэ һуури болоно. Бүхы дэлхэй дээрэхи тааруу хубилалтануудые бэхижүүлгын хэрэгтэ һаад хэхэ гэжэ һэдэдэг хархис этэгээдүүдэй хорото аашанууд тушаа һэримжэтэй байлга уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалда шухала зандаа үлэнэ. Социалис гүрэнүүдэй гадаадын политикань ангиин сэхэ шууд политика болоно.

Өөһэдынгөө ябуулгануудые бусад аха дүү партинуудай ябуулгатай ходо тааралдуулан бэелүүлхэ, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй эмхидэл нэгэдэлые марксизм-ленинизмын ба пролетарска интернационализмын гол ёһонуудай үндэһөөр бэхижүүлхэ гэжэ социалис гүрэнүүдэй коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай шиидэнхэй байһан ушарай Крымдэхи уулзалга дээрэ дахинаа дурдагдаһые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро ехэ удха шанартайда тоолоно. Уласхоорондын оршом соо боложо байгаа шухала ушарнууд, коммунизмда харша сурталда, буржуазна үзэл бодолдо эсэргүү, тэрэшэлэн научна коммунизмда харша «зүүнэй» ба баруунай оппортунис хараа бодолнуудта эсэргүү тэмсэлэй зорилгонууд компартинуудай хамтын ябуулгые саашадань үргэдхэхэ, мүнөө сагай теоретическэ ба политическэ шухала асуудалнуудые хамтааран шэнжэлхэ эрилтэ улам ехээр табина.

Крымдэхи шэнэ уулзалга социалис ба коммунис байгуулалтын ябаса тухай мэдээнүүдые олоор абалсаха, шухала бүхы һалбаринуудай талаар социалис гүрэнүүдэй хоорондын харилсаа холбооe саашадань бүрин хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдые хамтадаа тодорхойлон хараалха арга олгоо. Энэмнай социализмын оронуудай шэнэ илалтануудые туйлаха, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ улам дээшэлүүлхэ ябадалтай холбохо, научно-техническэ дэбжэлтын туйлалтануудые социалис ёһоной ажахын булюу һайн талануудтай, ажалшадай баян дэлгэр, болбосон байдалай саг үргэлжэ хүгжэн һалбаралгын хэрэгүүдтэй нэгэдхэхэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула шухала үндэһэ һуури хангаха гээд ехээр этигэжэ байһанаа КПСС-эй ЦК-гай Политбюро элирхэйлнэ.

Социалис гүрэнүүдэй политическэ, экономическа, суртал бодолой харилсаа холбоо хүгжөөхэ саашанхи ябуулгануудые, хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхээр, тэрэ тоодо Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй ажал ябуулгые улам нарижуулан һайжаруулгын асуудалнуудые шиидхэхээр бэлэн байһанаа Крымдэхи уулзалгада хабаадагшадай элирхэйлһэн ушар социализмын уласхоорондын байдалые бүри ехээр бэхижүүлхэ.

Аха дүү оронуудтай харилсаа холбоогоо бүхы талаарнь хүгжөөлгэ—Совет гүрэнэй гадаадын политическэ ябуулгын шухала шэглэл болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро онсолон тэмдэглэнэ. Гэхэтэй хамта, социализмын оронуудай интернациональна ёһоор һаналаа нэгэдэлгые, социалис ба коммунис байгуулалтын талаар, бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй талаар эдэнэй бэелүүлдэг нягта харилсаа холбоото ябуулгые бэхижүүлхэ гэһэн оролдолго хүсэлэлгэнүүдээ марксистско-ленинскэ коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудтай хамта КПСС саашадаа улам шангадхаха байха.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро Крымдэхи уулзалгын үрэ дүнгүүдые үндэрөөр сэгнэн, социалис гүрэнүүдэй хоорондын бүхы харилсаа холбооe бүрин хүгжөөхэ, социализмын ба амгалан байдал бэхижүүлгын хэрэгэй аша туһада уласхоорондын оршом соо бэелүүлэгдэдэг ябуулгануудые тааралдуулха гэһэн хэлбэришэгүй дура хүсэлэй энэ уулзалгын үедэ элирхэйлэгдэһые онсо хананхайгаар тэмдэглэнэ. Аха дүү партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хани ёһоной уулзалганууд, социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай нэгэдэл бэхижүүлгэдэ туһалдаг байһыень энэ уулзалга дахинаа элирхэйлэн харуулба.

Крымдэхи уулзалгын тобшололнуудые бэелүүлхэ хэмжээнүүд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой баталан абаһан тогтоол дотор тодорхойлогдоо.

Социалис уялгын дүүргэлтые шалганабди

ҺАХАДАА ХОЁР ОНДООБ?

Һүүлэй табан жэлэй гурбадахи жэлдэ адууһа малһаа ашаг шэмэ ехээр абахын тула малшадай дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрэнхэй гээшэ. Захааминай аймагай «Коммунизмын зам» колхозой һаалиин фермэнүүд энэ мүрысөөндэ бахал оролсоһон, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байна.

Мүнөө жэлэй эхинһээ хойшо долоо һарын үнгэрөөд байхада ажахын фермэнүүд абаһан уялгаяа хэр дүүргэнэб гэжэ хаража үзэмөөр.

Колхозой хоёр фермэ хоорондоо холо бэшэ зайда байдаг юм. Теэд һү һааляа үрэ тад ондоо үрэ дүн туйлана. Жэшээнь, Буусын фермые эрхилдэг Алексей Иннокентьевич Бальбуровтай хөөрэлдэхэдэ иигэжэ мэдүүлнэ:

— Мал ажалай продукгнуудые элбэг ехээр абахын тула бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон манай һаалишад һү һааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө шармайн тэмсэнэ. Илангаяа зунай тунга ногооной үедэ сагаан эдеэ ехээр абаагүй һаа, хожомоо хэзээ абахабши. Һамар тээшэ ногоон хагдаржа, һү һаалида хүшэр болодог ха юм.

Үнэндөөшье эндэхи малшад жэлэй түрүүшын хахадта һү һааха түсэбөө 15.717 килограммаар үлүүлэн дүүргэжэ, республикынгаа алтан ойе угтаа юм. Иигэжэ фермын коллектив КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэг абанхай. Түрүү һаалишад Дымид-Ханда Бальбурова, Цыбан Бадархаева, Мария Аюшеева гэгшэд хахад жэлэйнгээ түсэбүүдые һү һаалгаар холо үлүүлэн дүүргэжэ гараа һэн. Энэ фермын малшад һүүлшын 3 жэлэй туршада һү һаалгаар аймаг соогоо түрүүлэн ябана.

Тиихэдэнь эдэнтэй зэргэлээд байдаг Бүтүү-Зэдын һаалиин фермын байдал тад ондоо. Эндэ 132 үнеэд харууһалагдана. Тэдэнэйнгээ 97-ень һаадаг юм. Теэд һүүлэй үедэ, июлиин һүүлшын хахад һара соо, урда һарынхиһаа һү һаалгань 200 килограммаар доошолһон байна. Мүнөө үедэ үнеэдэйнь олоороо тугаллажа байһан үе, һү һаалиин доошолхо үндэһэн огто үгы.

— Һү һаалитнай юундэ доошолноб? — гэжэ фермые эрхилэгшэ Иван Бальжанов, тоо бүридхэлшэ Бадма Цыбикова гэгшэдһээ асуухада, тэдэнэр иигэжэ харюусана:

— Малнай олооропо хүдөөдэ хоношоно, бултыень һаажа шаданагүйбди, — гээд һанаа амарханаар харюусаха юм.

Теэд эндэ мал адуулагшадаар хоёр хүн хүдэлнэ. Тэдэнэр юу хэдэг юм ааб гээд һонирхоходо, иимэ байдал элирнэ. Үглөөгүүр малаа бэлшээри руунь залажархёод лэ, хахад үдэрһөө хойшо гаража, тэдэнээ суглуулаа болодог. Хада уулын, ой модо ехэтэй бэлшээридэ мал адуулхань ехэ бэрхэтэй гэжэ малшад хөөрэлдэхэ юм Тиихэдэнь хүршэ фермынь нэгэшье мал тиигэжэ талаар ой дүүрэн тараагданагүй.

Һахадаа иимэ хоёр ондоо үрэ дүнтэй байнаб?

Сэхыень хэлэхэдэ, хүнүүдэйнь ажалдаа хоёр ондоогоор хандадаг, ажалайнь эмхидхэлэй баһал хоёр ондоо байһанһаа болоно. Һү һаалие дээшэлүүлхын түлөө анхарал, харюусалга ехэтэй газартань бүхы юумэнь гурим журамтай, эмхитэй һайн байна ха юм.

— Ерэһэн хүтэлбэрилэгшэд һү ехээр һаагыт гэхэһээл ондоо юумэ хэлэдэггүй. Ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй. Колхозой зоотехник мэргэжэлтэдшье хаа-яа ерэдэг нэрэтэй, — гэжэ эндэхи малшад мэдүүлнэ.

Үнэндөө эндэхи ажалые гуримшуулжа, мал адуулагшадта эрилтэ табяа һаа, юундэ, үдэр бүхэнэй һаам 200 килограммаар доошолжо байха юм. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд (нүхэд И. Г. Цыренгармаев, Д. Д. Очиров) һү һаалиин иимээр хорожо, зунай элдин сагта һүнэй ахир бага һаагдажа байхада һанаа амар ябана гээшэ гү? Аймагай хүдөө ажахын управлениин главна зоотехник А. Ш. Уладаев һаяхан болотор эндэхи зоотехник байһан тула иимэ байдалые һайнаар мэдэнэ ёһотой. Теэд ямаршье хэмжээ абанагүй.

Иигээд ерэхэдээ малшадай дунда мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ёһо тэдыгээр хандадаг дээрэһээнь иимэ байдал тохёолдоо ха юм. Энээндэ ондоо шалтагаан байхагүй.

Л. АЮШЕЕВ.

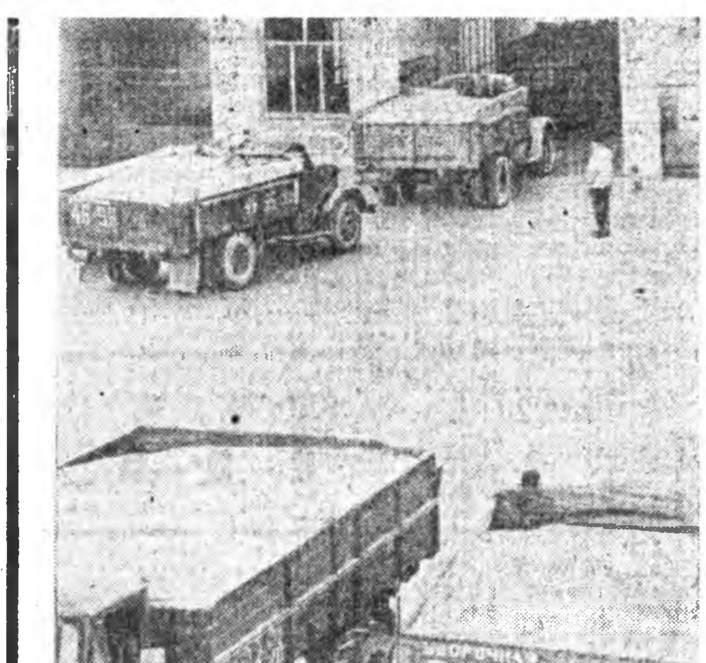

СТАВРОПОЛИИН полинуд дээрэ ургаса хуряалга эхилэнхэй. Хизаарай таряашад энэ жэлдэ 2 миллион 50 мянган тонно ороохо гүрэндэ тушааха байна.

ТАСС-ай фотохронико.

В. Ульбрихтые хүдөөлүүлгэдэ хабаадаха СССР-эй партийно-правительственна делегаци

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихтые хүдөөлүүлгэдэ хабаадахынь тула КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Я. Пельше, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд М. Т. Ефремов гэгшэдһээ бүридэһэн партийно - правительственна делегацие Берлин эльгээхэ гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет шиидхэбэ.

Нүхэр Ле Зуан Крым ерэбэ

Советскэ Союзда амаржа байһан Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Ле Зуан байгша оной августын 3-да Крым ерээ.

(ТАСС).

Л. И. Брежнев Г. Гусактай уулзаба

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев эндэ ерээд амаржа байһан КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусактай августын 2-то Крымдэ уулзаа.

Хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Чехословакиин Коммунис партиин хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаае, Советскэ Союз Чехословаки хоёрой хоорондын холбоо барисаа улам гүнзэгырүүлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Л. И. Брежневэй, Г. Гусагай уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэржэ, зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар адли хараа бодолнуудтай байһан ушар дахинаа лаблагдан алирхэйлэгдээ.

Л. И. Брежнев Э. Герегтэй уулзаа

Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев эндэ ерээд амаржа байһан Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герегтэй августын 2-то Крымдэ уулзаба.

КПСС ПОРП хоёрой хоорондын партийна холбоо барисаае, аха дүү социалис хоёр ороной экономическа, политическэ хани харилсаае саашадань хүгжөөлгэдэ хабаатай олохон асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдөө.

Л. И. Брежнев Э. Герек хоёрой уулзалга зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар аб адли хараа бодолнуудтай байһые гэршэлһэн үнэн зүрхэнэй, хани халуун оршон байдалда үнгэрбэ.

ФЕРМЭНҮҮДТЭ—БАРДАМ ХҮРЭХЭ ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ

Зунай һүүлшын һара — сабшалан, таряалан дээрэхи шахардуу хүдэлмэриин халуун хаһа болоно. Тэжээл бэлэдхэжэ байгаа полеводуудай, малшадай час бүхэн үнэтэй. Мал ажалаа саашадань хүгжөөхэ гол нүхэсэл—үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ шухала гэжэ фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд мэдэнэ.

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэһэнэй ёһоор, июлиин 30-най байдалаар ороной колхозууд болон совхозуудтахи 47.671 мянган гектарай таримал ба хээрын ногоон сабшагдаад байба. Энэнь түсэбэй 71 процент болоно. 32.846 мянган тонно гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанай хахадһаань халта ехэ үбһэн актын ёһоор тушаан абтанхай. Украинын, Казахстанай, Дунда Азиин республиканууудай ба Прибалтикын ажахынууд бүдүүн тэжээлнүүдые бэлэдхэхэ хүдэлмэрээ үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ түргөөр ябуулжа байна.

Сенаж дараха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. 42.086 мянган тонно иимэ тэжээл бэлэдхэгдээ. Энэмнай түсэбэй 94 процент болоно.

Силос даралгын эршэ һүүлэй неделиин туршада улам түргэдхэгдөө, бүри үргэн дэлисэтэй боложо байна. 7.010 мянган тонно шэмэтэ ногоон силос болгогдоо.

(ТАСС)

ШЭРЭМ ХАРГЫ ШЭНХИНҮҮЛЭГШЭД

Улаан-Үдын түмэр замай локомотивна депогой коллектив байгша оной хоёрдохи квартал соо эрхим һайнаар хүдэлжэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаад, СССР-эй Зам харилсаанай министерствын ба түмэр замшадай профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан юм. Зүүн-Сибириин түмэр замай управлениин начальник Г. И. Тетерский локомотивна депогой хүдэлмэришэдтэ Улаан туг дамжуулан үгэхэдөө, электровозуудые заһабарилдаг цехэй хүдэлмэришэдэй үндэр бүтээсэтэй ажалые магтаһан, саашадаа имэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байхыень юрөөһэн байна.

★

Үргэн һаруул сонхонуудтай, уужам ехэ цех соо орообо... Булад харгые доһолгон гүйлдэдэг хүсэ ехэтэй электровозууд эндэ дуугай зогсоно. Хэдэн олон хүдэлмэришэд тэрэнэй дээрэ доронь гаража байгаад энэ тэрэ детальнуудыень заһабарилнад. Гартаа чертеж бариһан гушаад наһанай хүн:

— Андрей Григорьевич, тэрэ тормозой хоолойнуудые һэлгыт, — гэжэ табияа шахажа ябаһан, набтаршаг, шүрбэһэлиг бэетэй хүндэ хандан хэлэбэ. Тэрэнь яаралгүйгөөр зэр зэмсэгүүдээ абажа, локомотив доро оробо. Хүдэлмэришэдтэ зүбшэл заабари үгэжэ ябаһан энэ залуу хүнтэй танилсабабди. Энэмнай бригадир Виктор Петрович Чавкин байшаба. Виктор Чавкин хэдэхэн жэлэй саана Новосибирскын түмэр замай институт дүүргэһэн юм. Электровозуудые заһабарилха бригада даажа абаһан. Бригададань 32 хүдэлмэришэн тоологдоно. Эдэнэр электровозуудые түргэнөөр, һайн шанартайгаар заһабарилха гэһэн даабаритай.

— Энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шададаг байнабди. Юуб гэхэдэ, манай бригадада үндэр мэргэжэлтэй, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд олон юм. Гурбан слесарь түмэр замай техникум дүүргэһэн. Үшөө гурбан хүн техникумдэ һурана. Бэшэмнай хүдэлмэришэн - залуушуулай үдэшын һургуулида һуража, мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлнэ. Сэхыень хэлэхэдэ, бултадаа һурадаг зомди, — гэжэ бригадир Виктор Чавкин хэлэжэ байгаа һэн. Тэрэнэй баряад ябаһан чертёж харахада, тудаһан хүнэй ойлгохонь бэрхэтэйшэг хэбэртэй. Энэ чертёж зүбөөр ойлгоод, эрхим шанартайгаар электровозуудые заһабарилхын тула дүршэл шадабари, үндэр мэргэжэл хэрэгтэй болоно бшуу. Тиимэһээл Виктор Чавкинай даадаг бригадын гэшүүд эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлнэ.

— Манай бригадада ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг хүдэлмэришэд олон. Тэдэнэй тоодо Андрей Григорьевич Петров оролсоно, — гэжэ электровозой тормозой хоолойнуудые һэлгэжэ байһан хүдэлмэришэ нүхэрөө магтана. Андрей Григорьевич Петров электровоз заһабарилдаг цехтэ хорёод шахуу жэл хүдэлнэ. Слесариин эгээл дээдын 5-хи разрядтай болоһон. Ямаршье, ажал хэхэдээ эрхим шанартайгаар, түргэнөөр бүтээдэг «алтан гартай» хүн юм. Байгша оной түрүүшын хахад жэл соо ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлаһанайнгаа түлөө «СССР-эй хүндэтэ түмэр замшан» гэһэн нэрэ солодо хүртэбэ.

— Имэ ажалша бэрхэ, түрүү хүдэлмэришэд хаанашье хэзээшье амжалта туйлаһан лэ байдаг. Имэл зонһоо залуушуул жэшээ абаха гэжэ оролдодог, — гэжэ электровозуудые заһабарилдаг цехэй ахалагша мастер Леонид Александрович Каблуков хүдэлмэришэ нүхэрөө магтажа байба.

Андрей Григорьевич Петров үдэр бүри улам һайнаар хүдэлхэ, дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулха гэжэ эрмэлзэдэг. Тэрэ олониитын контролёр юм. Хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө ажалайнь шанарые наринаар шалгажа байдаг. Тиимэһээл Виктор Петрович Чавкинай даадаг бригадын гэшүүд хододоо һайн шанартайгаар локомотивуудые заһабарилна. Эдэнэй бригадын дүрбэн слесарьтэ «эрхим шанартайгаар локомотивуудые заһабарилагша» гэһэн үнэмшэлгэ үгтэһэн байна.

В. П. Чавкинай бригадын хүдэлмэришэд деподо асаргадаһан электровозые 8 час заһабарилха даабаряа 15—20 минутаар уридшалан дүүргэдэг. Хододоо һайн шанартайгаар заһабари хэжэ, үндэр сэгнэлтэ абана. Хамаг продукцияа эрхим гэһэн сэгнэлтэтэйгээр тушаана.

Эдэнэй заһабарилһан локомотивуудые жолоодоһон машинистнүүд ехэл баясадаг, тусгаар дэбтэр соонь «дүрбэ», «таба» гэһэн сэгнэлтэнүүдые табижа байдаг.

«Виктор Чавкинай даадаг бригадын слесарьнүүд ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана. Локомотивуудые һайнаар заһабарилна. Энээн дээрэһээ харгыдаа һаадгүйгөөр ябанабди, ехэ ашаа шэрэнэбди» гэжэ машинистнүүдэй хэлсэдэг, дэмы бэшэ ха. Хүдэлмэришэ нүхэдэй магтаалда хүртэхэһөө үндэр сэгнэлтэ хаапа байхаб даа. Теэд электровозуудые заһабарилдаг цех соо ганса В. П. Чавкинай бригада үндэр бүтээсэ туйладаг бэшэ ааб даа. Энэ түрүү хүдэлмэришэдтэй мүрысэдэг Георгий Константинович Белоглазовай даадаг бригадын слесарьнүүд мүн лэ үндэр бүтээсэ туйлана.

Энэ түрүү хүдэлмэришэнтэй танилсагдаба. Георгий Белоглазов үдэшэндөө һуража, Улаан-Үдын түмэр замай техникум дүүргэһэн хүн. Үндэр мэргэжэлтэй, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэн ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадана. Тиимэһээл бригадынь гэшүүд локомотивуудые хараалагдаһан болзор соонь заһабарилжа шадана бшуу.

— Ажалай түрүүшүүлтэй мүрысэжэ ябанабди. Виктор Чавкинай даадаг бригадын хүдэлмэришэдые социалис мүрысөөндэ илахань бэрхэ юм ааб даа. Тиигэбэшье, илахабди гэһэн бодолтойгоо хэзээшье хахасадаггүйбди, — гэжэ хэлэнэ. Эдэнэр локомотивуудые түргэнөөр һайн шанартайгаар заһабарилха гэһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байһаар.

Электровозуудые заһабарилдаг цех соо хүлгөөтэй, шууяатай. Элдэбын детальнуудые, зэр зэмсэгүүдые бариһан хүдэлмэришэд локомотивуудай хажуугаар эрьелдэнэд. Эндэ заһабарилагдаһан локомотивуудые тушаан абадаг контролер Виктор Иванович Крюковтэй уулзабабди.

— Хүбүүднай яһала шангаар хүдэлжэ байна. Гурбан электровозой заһабари дүүрэнтээ. Дүрбэдэхи бригадын слесарьнүүд мэнэ-мэнэ заһабаряа дүүргэхэнь. Шанарыень шалгахада яһалал һайн. Мүнөөдэртөө дүрбэн электровоз заһабариһаа гаргажа, түсэбөө дүүргэхэмнай, — гэжэ тэрэ хэлээд, Г. К. Белоглазовай бригадын слесарьнүүдэй заһабарилһан локомотивай кабина соо оробо. Шүрэб, болтынуудыень, электродвигательнүүдые, оньһон приборнуудые наринаар шалган:

— Хүбүүд! Яһала һайнаар заһабари хэһэн байнат, — гэжэ һанаагаа дүүрэн яһатайгаар хэлэбэ.

Электровозуудые заһабарилдаг цехэй коллектив бултадаа шахуу эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, эрхим һайн амжалта туйлана. Эдэнэр үйлэдбэридөө шэнэ онол арга хэрэглэнэ. Энэ цехэй коллектив урдань локомотивуудай 11 мянган километр ябаад байхадань заһабари хэдэг һэн. Мүнөө 13 мянган километр ябуулаад заһабари хэдэг болонхой. Шэнэ аргаар заһабари хэдэг болоһоной ашаар цехэй коллектив жэлэй эхинһээ 134 мянган түхэригэй олзо үйлэдбэридөө оруулба. Эдэнэр июль һара соо локомотивуудые заһабарилха даабаряа 10 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, оронойнгоо депогой коллективүүдэй дундаһаа шалгаржа, министерствынгээ дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаа бшуу.

— Манай цехэй коллектив байгша оной даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 18 локомотивуудые заһабарилхаар уялга абаа һэн. Долоо һарын дүн хараад үзэхэдэ, бидэнэр үгэдөө хүрэмөөр лэ хэбэртэйбди, — гэжэ электровозуудые заһабарилдаг цехэй ахалагша мастер Л. А. Каблуков хэлэжэ байгаа һэн...

К. ЖАМЬЯНОВ.

ТҮРГЭН ПОЕЗДНУУД ШУУМАЙН ДАБШАНА

АГУУЕХЭ Транссибириин түмэр зам манай ороной хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ туһа хүргэдэг юм. Энэ талаар Зүүн Сибириин түмэр замай узелай Улаан-Үдэ станци мүн лэ ехэ габьяатай байна. Түсэбтэ табан жэлэй ашаа тээһэн хүндэ поезднууд ороной элдэб заха булангууд руу шуумайн дабшана. Гэхэ зуура, эндэһээ замаа эхилһэн поезднууд аха дүү Монгол орон ошодог юм. Эрхим һайн шанартай модо, шулуу нүүрһэ, промышленна эд бараа ба эдеэ хоолой зүйлнүүдые Буряадай түмэр замшад түргэн поездоор зөөнэ.

«Мянгатанай» мүрысөөндэ хабаадагшад ехэ амжалтануудые туйлана. Машинистнүүд Алексей Антонович Строев, Владимир Дашинимаевич Эрдынеев энэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Байгша оной долоо һарынгаа даабарине эдэнэр үлүүлэн дүүргээ. Тиихэдээ 7 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаһан байна. Түсэбһөө гадуур 150 мянган тонно арадай ажахын ашаа зөөгөө.

Игэжэ Улаан-Үдэ станциин түмэр замшад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр ажаллажа байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «мянгатанай» мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябагшадай нэгэн машинист А. А. Строев; түргэн поезднууд шуумайн дабшана.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

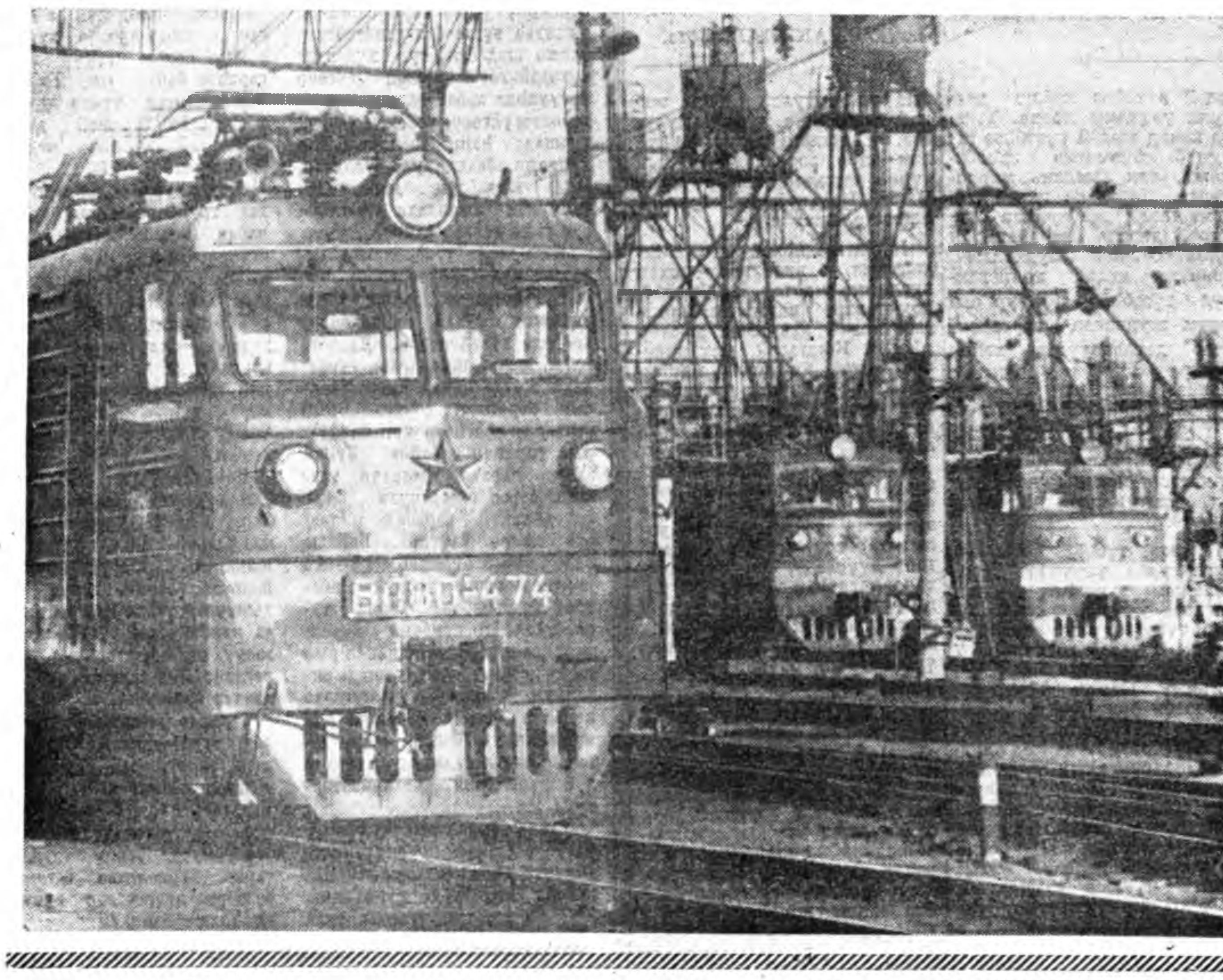

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн

ЭМХИДХЭХЭ, УДАРИДАХА

Бэшүүрэй аймагай ажалшад КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлэн, юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын тула дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан юм. Социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэлтэ партийна организацинуудай ажалаа ямараар эмхидхэһэнһээ сэхэ дулдыдаха байна. Ушар юуб гэхэдэ, социалис мүрысөөе эрхимээр ударидаха, ажалшадай дунда ниитэ-политическэ, ойлгуулламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулха, хүн зониие амжалта туйлахаар зоригжуулха гэһэн хүндэтэ уялга партийна организацинуудай урда табигдадаг байна бшуу.

Аймагаймнай ажахынуудай олонхи партийна организацинууд социалис мүрысөөнэй тугые улам үргэхэ, мүрысөөнэй дүнгүүдые олондо мэдээжэ болгохо, ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной шадабари болгохо гэхэ мэтэ хүдэлмэриеэ ябуулхадаа, хүдөө нютагуудай үзэл сурталшад — агитаторнууд, политинформаторнууд болон пропагандистнуудтаа түшэглэдэг заншалтай юм. Хүдөөгэй үзэл сурталшадай ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, ударидажа шадаха гэшэ партийна организацинуудай шухала зорилгонуудай нэгэн болодог. Энэ талаар абажа харахада, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой, XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Победа», «Дружба» колхозуудай партийна организацинууд нилээд урагшатайгаар ажалаа ябуулна. Эдэ ажахынуудай ажалшадай дунда зунай үедэ ябуулха ниитэ-политическэ хүдэлмэриин тодорхой түсэбүүд табигданхай юм. Эдэ түсэбүүд соонь коммунистнууд, агитаторнууд болон политинформаторнуудые үйлэдбэриин шиидхэхы удха шанартай участогуудта хүбаарилан табиха, социалис мүрысөө эмхидхэхэ, колхоз болон совхозуудай ажалшадай соёлой, ажаһуудалай хангалтые һайжаруулха асуудалда гол анхарал хандуулагдаа.

Социалис мүрысөөндэ шалгаратшадые моральна талаарнь урмашуулха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Дамжуулгын вымпел, коллективэйнь урда ажалаарнь амаршалга, «сахилгаан» хуудаһан, дайшалхы хуудаһанда бэшэхэ гэхэ мэтэ зүйлнүүд түрүүшүүлые урмашуулха хэрэгтэ нүлөөлдэг байна. Гэхэтэй хамта, үбһэ тэжээл бэлдэлгын үедэ аймаг дотор пропагандистнарай, партийна ба комсомольско бүлэгүүд байгуулагдаа.

Аймагай ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа үзэл сурталшаднай КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1973 оной) Пленумэй дүнгүүд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США-Франци албанай хэрэгээр ошоһон тухай, Европын гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй зүблөөнэй түрүүшын шатын дүнгүүд, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүд гэхэ мэтэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулха байна.

...«Дружба» колхозой хониной нооһо хайшалалгын халуун хаһа эхилһэн байгаа. Эндэ ниитэ-политическэ [...]дэлмэриин шэнэ онол [...] хэрэглэгдэһэн байба. [...] хайшалалгын эхилхэһээ [...] хонишодой, хайшалагш[...] зүблөөн үнгэргэгдэжэ, [...]циалис уялганууд аб[...] социалис мүрысөөнэй [...]мууд баталагдаһан [...] Мүрысөөнэй гурим[...] ёһоор, нэгэдэхи, хоёр[...] гурбадахи һуури эзэ[...] нооһо хайшалагшадта [...] вымпел үдэр бүри бар[...]дадаг һэн. Ө хүнһөө бү[...]һэн партийна бүл[...] хүнһөө бүридэһэн [...]дай хиналтын пост [...]гуулагдаһан бэлэй. [...]тийна бүлэгэй, арадай [...]налтын постын гэшүүд [...]һо хайшалалгын пункт [...]рэхи бүхы хүдэлмэрие [...]хидхэдэг һэн; тэдэнэй [...]сөөр «Сахилгаан» хууд[...] дайшалхы хуудаһан га[...]дадаг, социалис мүрыс[...] дүнгүүд согсологдодог, [...]ци болон хөөрэлдөөнүүд [...] гаргагдадаг һэн. Арадай [...]налтын постын гэшүүд [...] хайшалалгын шанар[...]даг байгаа. Социалис м[...]сөө һайнаар эмхидхэһ[...] колхознигуудай дунда [...]тэ-политическэ хүдэл[...] һайнаар ябуулһанай [...] бүхы хонидоо һайн ш[...]тайгаар, богони болзор[...] хайшалжа шадаһан бэл[...]

Мүнөө үбһэ хуряа[...] халуун хаһа хаа хаа[...] эхилээ. Бэшүүрэй ай[...] колхознигууд болон сов[...] хүдэлмэришэд үбһэ [...]лээ бэлдэжэ дүүргээд, [...] оной таряа хуряалгада[...]наар бэлдэхэ хүсэлэнт[...]

Ушар тиимэһээ ай[...] партийна комитедүүд ко[...] совхозуудай отделени, [...]да бүхэндэ үбһэ хур[...] тухай асуудалаар с[...]нууд боложо үнгэрөө. [...]гада, звено бүхэндэ [...]гууламжын хүдэ[...] ябуулха агитаторнууд [...] политинформаторнууд [...]логдоо.

Үзэл сурталай хү[...]рилэгшэдэй ажалые [...]наар эмхидхүүлхэ зо[...]тойгоор партиин рай[...] пропаганда, агитациин [...] лекторнууд, агитатор[...] политинформаторнуудай [...]лэгүүдэй хүтэлбэрилэг[...] семинар үнгэргөө. Ин[...]минар дээрэ ажахын[...] парткомой секретар[...] «Үбһэ хуряалгын үедэ [...] сурталай хүдэлмэрилэг[...] ябуулха хүдэлмэри т[...] ажахынуудай хүтэлбэ[...]шэд «Түрүүшын хахад[...]лэй туршада социалис [...]нуудай дүүргэлтын ду[...] тухай» мэдээсээ. Ай[...] бүхы ажахынуудта сем[...]нууд үнгэргэгдэжэ, [...]хүү асуудалнууд зүбшэ[...]сэгдэһэн байна.

Хүдөөгэй ажалшадые [...]гаха уялгатай эмхи з[...]нууд болон организац[...] үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ [...] бэелүүлхэ хэмжээ яб[...]нуудаа хараалаа. Тэрэ[...] автолавкануудай ябаха[...]фик — маршрут таб[...] уран һайханай, агитац[...] 5 бригада эмхидхэгдэ[...]

Хүн зониие удар[...] амжалтада уряалха, [...]рэгтэ зоригжуулха гэһэ[...]рилгоёо манай аймагай [...] сурталай хүдэлмэриш[...] нэрэтэй түрэтэйгөөр д[...]хэ байһан найдамтай.

Ц. ЦЫРЕНО[...],
КПСС-эй Бэшүү[...] райкомой пропага[...] агитациин таһа[...] хүдэлмэрилэгш[...]

ТҮРҮҮ ХОНИШОН— ПАРТИИН ЗЭРГЭДЭ

Зинаида Нимбуевна Цындуева ВЛКСМ-эй обкомой гэшүүн, Сэлэнгын аймагай Соведэй депутат. Энэ залуу басаган ажал хүдэлмэреэрээ, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр оролсодогоороо Загастай нютагтаа хүндэтэй, алдартай болонхой. Энэ жэлдэ Зинаида Нимбуевна 62 наһатай болоһон эсэгэтээ суг 617 толгой хони адуулжа, 630 хурьга түрүүлээд, бултыень бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байна. Эдэ хурьгадынь эртэ гараһан хадаа, мүнөө ехэнүүд болонхой. Мүнөө эдэнь эрэ, эмээрээ илгагдажа, тусгаар һүрэгүүд болгогдон таһалагданхай.

—Нүхэр Цындуевагай хурьгадые тушаажа абаад байнаб. Яһала томо, һайнууд, тус тусайнь шэгнүүр 20—25 килограмм татана. Нимбуу үбгэн урдандаа бэрхэ малшан гэжэ суурда гараһан хүн юм. Мүнөө үндэр наһатай болобошье, тэрэл ажалша зандаа, Зина басагала малшан мэргэжэлдэ һургаа, — гэжэ энэ жэлэйнь хурьгадые харууһалхаар тушаажа абаһан хонишон Зундуй Раднаев хөөрэнэ.

Мүноо хонидой нооһо хайшалалгын халуун хаһа үнгэржэ байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хониной нооһо хайшалалга дүүрэнтэжэ байнхай. Мэнэ һаяхан Цындуевтэнэй хонидой нооһо хайшалба. Малынь тарган, нооһониинь хүбэн шэнги хүбхын хөөрэнхэй. Имэ хонидые хайшалхада хэды шэнээн амар гээшэб? 617 хони хахад үдэр соо хайшалжа дүүргэбэ.

Ажаглаад харахада, Зинын даадаг һүрэгэй толгой бүриһоонь гурбан килограммһаа бага нооһон гаранагүй хэбэртэй. Хайшалалгын пунктын тоо бүридхэгшэ нүхэр Дандарова Цындуевтэнэй хонидһоо хайшалагдаһан нооһоной шэгнүүр тооложо гаргаба.

— Бухыдөө томо хонидһоо 18 центнер 60 килограмм нооһон абтаба. Түсэбөө хоёр центнерээр үлүүлээ байнат, — гэжэ тоо бүридхэгшэ Зина басаганиие баярлуулба.

Баһа нэгэ амжалта туйлагдаа, баярлахал ёһоороо баярлаа. Нооһон гээшэмнай алтантай тэнтэй зүйл ха юм даа. Тиимэл хадань «сагаан алтан» гэлсэнэ бэшэ гүбди.

Зинаида Нимбуевна Цындуева һаяа хори гаража ябаһан комсомол басаган юм. Энэ нүхэр ганса малаа юрэл харууһалаад ябадаг хүн бэшэ. Харин түрүү малшадай дүй дүршэл шуналтайгаар шудалдаг, эрдэм һургуулияа дээшэлүүлхые ходо эрмэлзэн ябадаг гээшэ. Гэртэнь ороходоо тэндэ хүдөө ажахын литература обоо хүбөө байхыень харахат. Ажалайнгаа һүүлээр гү, али хээрэ хонидоо адуулжа ябахадаа эдэ номуудаа уншадаг байна.

Мэнэ һаяхан Зинаида Нимбуевна КПСС-эй гэшүүндэ кандидат боложо ороходо тухай мэдүүлгэ отделениингээ партийна эхин организацида бариһан юм. Ээлжээтэ нэгэ суглаан дээрээ Зинын мэдүүлгые коммунистнууд зүбшэн хэлсээд, тэрэниие партиин гэшүүндэ кандидадаар абаха гэжэ нэгэн дуугаар шиидхэбэ.

— Нүхэр Цындуева шэнги ажалша бэрхэ, хододоо урагшаа тэгүүлжэ ябадаг, КПСС-эй Устав ба Программын эрилтые һайса ойлгоһон лэ хүнүүд Коммунис партиин гэшүүн байха ёһотой, — гэжэ суглаан дээрэ хэлэгдэһэн байха.

Нүхэр Цындуева партиин райкомой бюрогой тогтоолоор КПСС-эй зэргэдэ жагсалсаба. Тиигэжэ шэнэ түхэлэй кандидатска карточка гартаа бараа һэн. Мүнөө энэ басаганай харюусалга бүри ехэ болоо, улам арьбан амжалта туйлахын түлөө тэмсэн, оролдохо уялгатай болоһоноо гүн сэдьхэлһээ мэдэрнэ.

Б. ШИРЕТОРОВ,
манай штатнабэшэ корреспондент.

РСДРП-гэй
II съездын болоһоор
70 жэлэй ой

ТҮҮХЭТЭ СЪЕЗД

РСДРП-гэй хоёрдохи съезд Брюссельдэ 1903 оной июниин 30-да нээгдэһэн байна. Эмхидхэлэй комитедэй зуурашалгаар ородой социал-демократическа партиин ветеран Г. В. Плеханов ороптын үгэ хэлэжэ, съезд нээгээ һэн. Съездын 13 заседани Брюссельдэ боложо, удаадахи 24 заседанинь Лондондо болобо. Августын 23-да РСДРП-гэй хоёрдохи съезд хүдэлмэреэ дүүргэһэн юм. Хоёрдохи съезд дээрэ партиин программын, эмхидхэлэй гол асуудалнуудые шиидхэхэ, шэнэ түхэлэй большевик парти байгуулха хэрэг шиидхэгдэһэн байна. Энэ съездын бүхы хүдэлмэри большевигүүд ба меньшевигүүдэй шанга тэмсэлэй оршондо үнгэрһэн байна. Партиин программа ба устав баталан абаха асуудалаар шанга арсалдаан болоһон юм. Ушар юуб гэхэдэ, энэ тон шухала асуудал байгаа. «Программа хадаа партиин юу хүсэдэг, юунэй түлөө тэмсэдэг тухай эли тодо, хураангы мэдүүлгэ гээшэ» гэжэ Ленин бэшээ һэн. В. И. Ленин пролетариадай диктатура тухай большевигүүдэй һургаалые хамгаалжа гараа. Энэнь түүхэтэ удха шанартай хэрэг байгаа. Тиигэжэ түрүүшынхеэ ородой ба уласхоорондын оппортунизмда эсэргүү тэмсэлдээ большевигүүд хуулита ёһоор илалта туйлаа һэн. Аграрна, национальна асуудалаар нилээд ехэ арсалдаан болоһон.

Бундовцууд национальна асуудалаар абтаһан ленинскэ программын проектые буруушааһан байна. Гэбэшье энэ асуудалаар большевигүүдэй программын проект баталан абтаһан бэлэй. Тиигэжэ пролетарска интернационализмын гол ёһо гуримууд тус съезд дээрэ батадхагдаһан байна. РСДРП-гэй II съездын баталан абаһан программа, большевигүүдэй, ленинскэ партиин ехэ амжалтые элирхэйлэн харуулжа, пролетарска партиин марксистска бодото программа түрүүшынхеэ баталагдаһан юм.

Россидахи тэрэ үеын байдалые хараадаа абан, буржуазно-демократическа, социалис революцинуудай үедэ РСДРП-гэй бэелүүлхэ зорилгонууд энэ программа соо тодорхойлогдоо.

Хаанта засагые унагааха, демократическа республика тогтоохо гэһэн политическэ зорилго программа соо оруулагдаһан байна. Пролетариадай диктатура тогтоохо, политическэ засаг гартаа абаха гэһэн түсэб Программа дотор соносхогдоһон байна.

РСДРП-гэй түрүүшын программа орон дотороо гүнзэгы, политическэ ба социальна хубилалтануудые хэхэ гэжэ хараалһан байдаг. Энэ программа уласхооронгдын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эгээн түрүүшээр баталан абтаһан, тодорхой зорилготой программа болоһон байдаг. Һүүлээрнь социалис революци хэхэдэ тус программа ажалшан арадай революционно тэмсэлэй туг боложо үгэһэн бэлэй.

Программа баталан абаһанай һүүлээр съездын делегадууд партиин эмхидхэлэй устав тухай асуудал зүбшэн хэлсээ һэн.

Уставай нэгэдэхи параграф ямараар бэшэхэ тухай ехэ арсалдаан болоһон. Эмхидхэл, журам һайнтай хүнүүд партиин гэшүүн байха ёһотой гэһэн Ленинэй эрил тэдэ эсэргүүсэн, Мартовай бэшэһэн оппортунис удхатай параграф тиихэдэ олоной дуугаар баталагдаһан юм.

Зүгөөр оппортунистнуудай саг зуурын илалта Ленинэй тала баригшадые айлгаагүй. Уставай бусад параграфуудынь Ленинэй бэшэһэнэй ёһоор баталан абтаһан байна.

РСДРП-гэй нюуса байдалда ороһые хараада абан, партиин хүтэлбэрилхы хоёр орган — Центральна Орган, Центральна Комитет бии болгогдоһон байна. Центральна Орган партиин үзэл сурталай асуудал эрхилхэ, харин Центральна Комитет партийна организацинуудые хүтэлбэрилхэ заабаритай бэлэй. Уставай ёһоор партиин съезд дээдэ орган, харин съездын хоорондохи үе сагта партиин Совет хүтэлбэрилхэ ёһотой байгаа. Партиин Соведэй түрүүлэгшэ, Центральна орган, Центральна Комитедһээ нэгэ нэгэ хүн —Соведэй хүдэлмэри ябуулдаг байба. Партиин ЦО-гой ЦК-гай ажал ябуулгые нэгэдхэхэ, социалис бусад партинуудай РСДРП-тэй харилсаа холбоо тогтоохо гэһэн уялга тус совет даадаг байһан.

РСДРП-гэй II съездын баталан абаһан Устав ородой социал-демократиин жэжэ кружогуудые нэгэ гүбтэй парти болгожо нэгэдүүлһэн бэлэй.

Партиин Устав баталан абаһанай һүүлээр партиин центральна эмхи зургаануудта ажаллаха хүнүүдые һунгаха тухай асуудал съезд хаража үзэбэ. «Искра» газетэ партиин центральна орган болохо гэжэ соносхогдобо. Теэд редакторнуудые һунгаха асуудал хаража үзэгдөө. Ленин, Плеханов, Мартов «Искрын» редакцида һунгагдажа, Кржижановский, Ленчник, Носков гэгшэд Центральна Комитедэй гэшүүдээр һунгагдаба.

Партиин хүтэлбэрилхы органуудые һунгаха үедэ большевигүүд ба меньшевигүүд гэһэн хоёр можо РСДРП дотор тодорбо. Ленинэй хараа бодолые баримталдаг, партиин революционно марксис шэглэлые дэмжэдэг хүнүүд большевигүүд, харин Мартов болон бусад оппортунис бүлэгтэ орогшод меньшевигүүд гэжэ нэрэтэй болоо һэн. Үнэн дээрээ бодото пролетарска, революционно парти, үшөө тиихэдэ жэжэ буржуазна парти бии болобо.

РСДРП-гэй хоёрдохи съ[...] шэнэ түхэлэй парти бай[...]жа, социалис революци ил[...]татайгаар хэхэ үндэһэ һу[...] бии болгожо үгөө.

Россида революци[...] марксис парти тиигэжэ б[...]гуулагдаа һэн. Тиихэлээ[...] ревизионис ба оппорту[...] хараа бодолдо эсэргүү[...] тэмсэдэг парти байгуу[...] ушар түүхэтэ удха ша[...]тай байгаа.

РСДРП-гэй II съезд [...]рэ партиин программа бо[...] Устав баталан абаһан у[...] В. И. Ленинэй нэрэ[...] нягта холбоотой юм. Ком[...]нис парти тухай ленин[...] һургаал уласхоорондын [...] шанартай болонхой, дэл[...] бүхы оронуудай коммун[...]нууд теоретическэ ба п[...]тическа ажал ябуулга[...] энэ һургаалда түшэглэнэ.

Манай парти, дэлхэй [...]рэхи түрүүшын социалис[...]рэниие байгуулагша, дэл[...] ажалшадай багша В. И. [...]нинэй нэрэ коммунист, [...] хүн бүхэндэ заха хизаар[...] хүндэтэй. Ленинэй һанал[...] долнууд хэтэдээ мүнхэ [...]волюционно һургаал ба[...] тула мүнөө, коммунизм [...] гуулгын үедэ дундарша[...] булаг, манай туг, түшэг [...] гуури мүн.

А. СКОЛЬЖИКО[...],
Эрхүүгэй политехничес[...] институдай ахалагша баг[...]

ГЕНЕРАЛ ШАРАКШАНЭ

ОЧЕРК

ШАРАКШАНЭ гэhэн нэрэ обог манай буряадта хомор юм, гэбэшье энэ обог орон нютагаарнай ехээр алдаршанхай. Совет литературын үндэhэ hуури табигша, агууехэ уран зохёолшо Алексей Максимович Горький 1933 ондо Эрхүү хотын № 6 ФЗД-эйн (Фабрично-заводской дунда hургуулиин) дэргэдэ байгуулагдаhан «Шантагархан хамарнуудай бааза» гэhэн литературна кружок тухай «Правда» газетэдэ бэшэхэдээ, уран бэлигтэ үхибүүдые дурдажа, Баир Або Шаракшанэ хоёр аха дүүнэрые магтан нэрлээ бэлэй. Тэрэ гэhээр хорёод жэл үнгэрөөд байхада, совет уран зохёолшо, Гүрэнэй шангай лауреат Михаил Бубеннов гэдэг «Сагаан хуhан» гэhэн роман соогоо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үе сагые зураглан найруулхадаа, зориг түгэлдэр сэрэгшэ капитан Шаракшанэ, дээрэ дурсагдаhан хүбүүдэй абга тухай, омогорхон бэшээ hэн. Мүн манай Буряадай ахамад уран зохёолшо Хоца Намсараев эдэ Шаракшанэтэнэй үри бэетэй уулзахадаа, таанадай эхэ 1915-17 онуудаар Петроград хотодо буряад зоной зөөреэр баригдаhан сэрэгэй госпитальдо медицинскэ сестрагаар хүдэлhэн юм гэжэ дуулагша hэм, мүнөө эхэтнай амиды гү, хаана байнаб, эсэгэтнай бии hэн, мүнөө эсэгэтнай хаана агшаб гэжэ hурадаг байгаа.

Тэдэнэй хөөрэлдөөнhөө ойлгоходо, Шаракшанэтэн Эрхүүгэй областиин Алайрай аймагай Ехэ-Жалга гэжэ нютагай зон байгаа. Тэдэ залуу айл гушаад оной эхеэр Эрхүү город зөөжэ ерээд, ажал хүдэлмэридэ орохон hурагтай. Эхэ эсэгэ хоёрынь түрэhэн хүбүүдээ эрдэмтэй болгохо гэжэ оролдоо. Баир Або хоёрынь Эрхүүгэй ФЗД-гэй дунда hургуулида hурадаг болоо hэн.

«Шантагархан хамарнуудай баазые» ударидагша, мэдээжэ уран зохёолшо Иван Молчанов-Сибирский гэдэг өөрынгөө хүтэлбэрилжэ байhан кружогой гэшүүдтэ, нэгэ hургуулиин шабинарта, олон яhатанай үхибүүдтэ угаа ехэ дуратай hэн. Эдэнэрни «поэдүүдшье бэшэ haa, эрхим hайн эрхэтэн болиие дүүргэмсээрэй, сэрэгэй албанда ошожо, Номгон далайн Уhан-Сэрэгэй Флодой моряк болоо hэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Балтикын флодто эльгээгдэжэ, Октябриин хубисхалай гуламта—Ленинград хотые харатан дайсанhаа аршалалсаа. Дайн байлдаанай дүүрэхэдэ, Дзержинскиин нэрэмжэтэ чекистнүүдэй дээдэ hургуулида hураад, Буряад орондоо бусажа, республикынгаа Гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедтэ олон жэлдэ хүдэлөөгээ үгэ хүүрые ехэ сэгнэдэг hэн.

Або хүбүүн ФЗД-гээ өгээл эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргээд, Эрхүүгэй авиационно училищида орожо, авиатехнигэй мэргэжэл шудалаа. 1940 ондо тус училищия дүүргээд, 2-дохи рангын воентехник гэhэн диплом абаад, Киев тусхайта сэрэгэй округ эльгээгдээ hэн. Тэндэ байхадаа, Баруун Украиные сүлөөлэлсөө юм. Мүн тэндэ баруун хилэ дээрэ сэрэгэй алба хэжэ байхадаа, совет хилые дабан оролохонь дамжаггүй!» гэжэ үнэн зүрхэнhөө найдадаг байгаа. Тэрэнэй холын бодолтой хүсэл зоригынь олон жэлнүүдэй үнгэрөөд байхада, бодото дээрээ бэелээ. Тэдэ «шантагархануудай» зариманиинь дайн байлдаанда баатарай үхэлөөр унаа, гэбэшье олонхинь амиды мэндэ ябана, тэдэнэр Эхэ орондоо ашатуhатай хүнүүд болоо. Жэшээлхэдэ: Ара Манжелес-уран зураашa, скульптор, Соня Животовская — худалдаа наймаанай министерствын хүдэлмэрилэгшэ, Григорий Ляуфман — Совет Армиин офицер, Галина Жильцова—сэрэгэй академиин багша, Рафа Буйглишвилли — инженер, Василий Лаптин — палеонтолог, Эрхүүгэй университедэй доцент болонхой. Харин хоёр буряад аха дүүнэрэй ябадал тухай доможлоходо, иимэ байна. Тэдэнэй ахань Баир Шаракшанэ гэдэг дунда hургуулиин юм. Тэндэhээ пенсидэ гараад байхадаа, анханhaa дуратай уран зохёолдо халан орожо, очерк, рассказ болон туужануудые бэшэжэ эхилээ. Тэрэнэй бэшэhэн юумэнүүдынь газетэнүүдтэ, «Байгал» журналда толилогдодог hэн. Тэрэнэй «Дайшалхы шалгалта» гэhэн номынь haha бараhан жэлдэнь, 1970 ондо хэблэгдэн гараа. Би тэрээнтэй нүхэсэдэг, найруулгын талаар зүбшөөл үгэдэг, гадна нэгэ рассказыень түрэл хэлэн дээрээ оршуулжа, Буряадай рассказуудай антологидо оруулhан байгааб. Нэгэтэ Баир Сергеевич нилээдгүй хүхюутэй юумэ намда орожо ерэбэ. Тиигээд «нүхэр, бишни ёhотой уран зохёолшо болохомни гээшэ ха, миниишни бэшэhэн «Манан тараа» гэhэн туужые дүү хүбүүмни уншахадаа, hайшаагаал, машинка бэлэг эльгээгээл!» — гэжэ хэлэбэ. Ахань дүү хүбүүнэйнhон фашистнуудтай тулалдаа.

Або Шаракшанэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхинhээ Илалтын үдэр хүрэтэр ябалсаад, олон орден, медальнуудаар шагнагданхай юм. Агаарай-Сэрэгэй инженерно академи дүүргээ. 1960 ондо техническэ эрдэмэй кандидат, удаань техническэ эрдэмэй доктор болобо. Удангүй профессорэй нэрэ зэргэдэ хүртөө. Эрдэмтын мэргэжэлынь техническэ кибернетикэ болоно.

Або Сергеевич Шаракшанэ 1972 оной декабрьда СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор «Генерал-майор-инженер» гэhэн сэрэгэй үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна.

Амаршалгын телеграмма тон олон. Тэдэнэй нэгэниинь онсо илгарна. Тэрээн соонь иигэжэ бэшээтэй «Хүндэтэ Або Сергеевич! Танда Генерал-майор-инженер» гэhэн нэрэ зэргэ үгтэhэндэнь, үнэн зүрхэнhөө амаршалнаб. Танай албан хэрэгтэ үшөө ехэ амжалта, бэедэтнай элүүр энхые болон зол жаргал хүсэнэб. СССР-эй оборонын Министр, Советскэ Союзай Маршал Гречко». Мүн эндэ СССР-эй Оборонын Министрэй Нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай Маршал И. Якубовский, СССР-эй оборонын Министрэй орлогшо, Генеральна штабай начальник, армиин генерал В. Куликов, артиллериин маршал Ю. Бажанов, генерал-майор С. Соколов болон бусад алдар сууда гараhан хүнүүдэй, сэрэгшэдэй телеграмманууд бии.

hаяхан май hарада Москва хотодо, Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ зал соо нээгдэhэн Буряадай литература болон искусствын үдэрнүүдэй үедэ СССР-эй арадай артистка Лариса Сахьяновагай уян матархай хатарые, РСФСР-эй габьяата артистка Чимита Шанюшкинагай ирагуу гоёор хангюурдахые, Буряадай искусствын габьяата ажал ябуулагша, дирижер Аюши Арсалановай симфоническа оркестрэй хүгжэмые хүтэлбэрилхые нааршаан харахадаа, тэрэ нилээдгүй омогорхоhон янзатай асууба:

— Ингэхэдээ манай нютагаархин барагтай байна гээшэ бээз?

— Иимэ бэрхэшүүл байhыень үнинэй мэдэдэг hэмби... — гээд, Карина Григорьевна гэжэ нэрэтэй, тэрэнэй нүхэрынь сэбэрхэн хурса шарайтай эхэнэр, урихаар энеэбхилэн харюусаа hэн.

Ц. ЖИМБИЕВ,
уран зохёолшо.

Мүнөөдэр—Түмэр замшадай үдэр

Александр Михайлович Баранов Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ олон жэл машинистээр хүдэлжэ, республика дотороо яhала мэдээжэ болонхой. Тэрэ КПСС-эй XXIV съездэдэ делегадаар ошоhон байна. Эдэбхи үүсхэл гарган хүдэлжэ ябаhан эрхим хүдэлмэришэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ депутат юм. Тэрэ мүнөө пассажирска поезд эрхимээр жолоодон, ажалшадые саг болзор соонь хэрэгтэй газартань хүргэжэ, олоной hайшаал, магтаалда хүртэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: суута машинист А. М. Баранов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Социалис оронуудаар

ТРАНСПОРТ hЭРГЭЭН БОДХООЛГО

ХАНОЙ. ДРВ-дэ томо ехэ хүүргэнүүдые hэргээн бодхоолго дүүрэбэ. ДРВ-гэй хадата хойто, баруун провинцинуудтахи районуудай хоорондо харилсаа hайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. hүүлэй hарануудай турша соо Хойто Вьетнамай хадата 10 провинцида 350 гаран багахан хүүргэ баригдаhан байна. Эдэмнай гол түлэб хадын горходой үндэр эрьенүүдые холбожо бариhан багахан дүүжэн хүүргэнүүд болоно. Эдэ хүүргэнүүд дээгүүр хүнгэн автомобиль болон ашаа шэрэхэ хүнгэн транспорт гараха юм. Иимэ дүүжэн хүүргэнүүдые барилга ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, хура бороогой хаhын болоходо, гол горходой эрье шадар баригдаhан хүүргэнүүд уhанда абтадаг юм. Тиихэдэнь хадын районуудта дээхэнүүр татагдаhан дүүжэн хүүргэнүүдые хэрэглэдэг байна.

Хэды хүндэ хүшэр эрхэ байдалтайшье hаа, ДРВ-гэй ажалшад дайнай hүүлэй үеын гол шухала зорилгонуудай нэгэн болохо транспорт hэргээн бодхоохо ажал амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

ГДР-эй АМЖАЛТАНУУД ТУХАЙ ТОО. БАРИМТАНУУД

БЕРЛИН. Статистическэ хэблэл 1972 оной дүнгүүдые эндэ барлан гаргаа. Энэнь Германиин Демократическа Республикын арадай ажахын хүгжэлтын ехэ амжалтануудые гэршэлэн харуулна. ГДР-эй национальна олзо доход үнгэрhэн жэлдэ 120 миллиард марка болоо гэхэ гү, али 1971 онойхидо орходоо, 6,5 миллиард маркаар дээшэлhэн байна. Худалдаанда табигдадаг промышленна продукциин хэмжээн 1972 ондо 193 миллиард маркада хүргэгдэhэн, худалдаа наймаанай эрьесэ 70,5 миллиард маркада хүргэгдөө гэхэ гү, али 1971 онойхидо орходоо, 4 миллиардаар ехэ болоhон байха юм.

ЛЕКЦИНҮҮДЭЙ ШАНАР

Манай ороной ажабайдалда ...хала удха шанартай үйлэ ...түүд—совет гүрэнэй бай...гдаhаар 50 жэлэй ой. ...СС-эй ЦК-гай декабриин (...72 он), апрелиин (1973) Пленумүүд, РСДРП-гэй II ...дын болоhоор 70 жэлэй ой. ... Буряад оронойманай ...шад 50 жэлэйнгээ ойе ...рглэhэн байна. Эдэ үйлэ ...түүд бүхы пропагандистска ...тийна организацинуудай ...л сурталай хүдэлмэриин, ...тодо лекционно пропа...дын тематическа шэглэлые ...ложо үгэhэн байна бшуу.

...нэ үнгэрhэн үе саг соо лек...онно хүдэлмэри теоретическэ ...тодическа хэмжээе дээшэ...үлхэ, лекционно пропагандые ...наришуулха хэрэг манай ...анхаралда байгаа. Пар...тийна организацинууд, «Зна...» бүлгэмэй эхин организа...нүүд лекторнүүдэй ажалай ...аг үрые дээшэлүүлхын тү...е оролдоhон байна.

Республикын зарим ажа...түүлэй парткомууд, «Зна...» бүлгэмэй республиканска ...низацини Пленумүүд дээрэ ...ционно хүдэлмэриин идей...методическа хэмжээе дээшэ...лхэ асуудал хэдэн дахин ...шэн хэлсэгдэhэн байна. Жэ...хэдэ, «Знание» бүлгэмэй ...публиканска организациин ...равлениин 3-дахи пленум ...рэ 1972 оной октябрьда ...кционно пропагандын идей...теоретическэ удхые саашань hайжаруулха талаар ...лаан-Үдын городской орга...низациин хүдэлмэри тухай» ...суудал зүбшэн хэлсэгдэhэн ...йна.

Жэшээлхэдэ, Хяагтын, Ка...бын, Сэлэнгын, Зэдын ...магуудта уншагдаhан лекци...нүүдэй идейно-методическа ...хээн тухай асуудал зүбшэн ...хэлсэгдэhэн, энэ асуудалаар зо...хи тогтоолнууд баталан абтаhан байна. Энээнэй ашаар ...лекционно хүдэлмэри нилээд ...эрхимээр, hайнаар ябуу...лагдаг болоhон байха. 1972 ...ондо республика доторнай 100 ...мянга шахуу лекци уншаг...даа. Энэнь 1967 онтой сасуу...лхэдэ, 20 мянга шахуу тоогоор ...олошороо.

...Тэнсал 1973 оной түрүүшын ...хагаса жэлдэ 52 мянган лекци уншагдаа. Энэнь «Знание» бүлгэмэй лекторнүүдэй, партийна ...болон профсоюзай организацинуудай лекционно хүдэлмэреэ hайжаруулhанай шухала баримта гээшэ. Тайлбарилан хэлэбэл, республика доторнай үдэр бүри 300 шахуу лекци уншагдана. Республикын ажалшадай урда 10 мянга шахуу лекторнүүд hайн дураараа лекци уншана. Багшанар, врачнууд, юристнүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, промышленна ба барилгын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, дээдэ hургуулинуудай багшанар, эрдэм наукын хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ хабаадана. «Знание» бүлгэмэй организацинуудай методическа секцинүүд, научно-методическэ Соведүүд ажалшадай урда научна ба политическэ эрдэм ухаа дэлгэрүүлдэг эдэ олон пропагандистын бүхы хүдэлмэрине ударидана.

«Знание» бүлгэмэй республиканска правлениин дэргэдэ научно-методическа 19 совет, районно организацинуудай правленинүүдэй дэргэдэ методическа 7—8 секци байгуулагданхай. Эдэ Соведүүд ба секцинүүдэй хүдэлмэридэ 1000 шахуу хүн хабаадана.

1972 ондо, мүн байгша оной үедэ республиканска организациин правлениин научно-методическа Совет лектортэ туhаламжа болгон 63 лекци зохёон бэшээ. тэрэ хугасаа соо хүдөөгэй районудта 890 лектор эльгээгдээ, тэдэнэр 12500 лекци уншаа. Лекцинүүдые шагнаха, тэдээндэ сэгнэлтэ үгэхэ хүдэлмэри нэбтэрүүлэгдэжэ байнхай. Түүхын эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ талаар научно-методическа совет (түрүүлэгшэнь профессор Е. Е. Тармаханов), экономическа (түрүүлэгшэнь, доцент Ф. И. Шулунов), юридическэ (түрүүлэгшэнь Е. Н. Морокова), хүдөө ажахын (түрүүлэгшэнь доцент С. А. Заиграев болон бусадшье соведүүд ажалаа hайнаар ябуулдаг болонхой.

Улаан-Үдын Советскэ, Железнодорожно районуудай, Хориин, Хяагтын, Прибайкалиин, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай организацинуудай правленинүүд методическа секцинүүдэй хүдэлмэрие тодорхой hайнаар хүтэлбэрилнэ.

1972 ондо лекторнүүдэй семинарнууд 8 дахин үнгэргэгдөө. Колхоз, совхозуудай эхин организацинуудта кустовой семинарнууд, семинар-зүблөөнүүд үнгэргэгдэнэ. 1973 он соо элдэб янзын 234 семинар болоо. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд уншагдадаг лекцинүүдэй шанар hайжаруулгада нилээд нүлөөлөө hэн. Ехэнхи лекцинүүд мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ тааруулан уншагдана. Республика доторнай бэрхэ лекторнүүд олон юм. Е. Е. Тармаханов, Ф. И. Шулунов, А. И. Петров, Н. П. Мараев, К. Г. Полонных, Б. Б. Батуев (Улаан-Үдэ), И. М. Васильев, М. Б. Сосов (Баргажан), Б. Р. Санжимитыпов, Д. Д. Дашицыренов (Хэжэнгэ), Ц. Н. Номтоев, В. Б. Чимитов (Яруна), Е. Т. Верстенников, И. М. Калашников (Мухар-Шэбэр) болон бусадшье ажалшадай дунда лекци hайнаар уншадаг гэжэ суурханхай. Гэхэтэй хамта, лекционно пропагандада дутагдалнууд бии. Лекцинүүдэй шанарые шалгаhанай удаа иимэ гол дутагдалнуудые элирүүлхэ арга олдоо:

нэгэдэхеэр, зарим лекторнүүд лекцинүүдые уншахадаа, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд болон документнүүд соохи тобшололнууд ба заабаринуудые багаар хэрэглэнэ;

хоёрдохёор, лекторнүүд лекци шагнажа байhан коллективэй ажал ябуулгатай нэгэшье холбоогүйгөөр үгэ хэлэдэг;

гурбадахяар, олонхи лекцинүүд методическа талаараа ехэ дутагдалнуудтайгаар уншагдана.

Республиканска болон районно организацинуудай научно-методическа соведүүд ба секцинүүдэй хүдэлмэреэ муугаар эмхидхэдэг дээрэhээ эдэ дутагдалнууд гарана. Математическа эрдэм ухаа (түрүүлэгшэнь доцент Д. Б. Васильев); литература ба искусствын (түрүүлэгшэнь хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат И. З. Ярневский), физкультура ба спортын (түрүүлэгшэнь доцент Б. Д. Санданов) республиканска организациин научно-методическа Соведүүд ажалаа hулаар ябуулна. Дурсагдаhан эдэ Соведүүд үнгэрэгшэ жэлдэ лекцинүүдэй нэгэшье текст бэлдээгүй, методическа дурадхалнуудые оруулаагүй. Зарим аймагуудта научна атеизмээр, залуушуулай дунда хүдэлмэри ябуулха талаар лекционно хүдэлмэри муугаар эмхидхэнхэй. Баунтын, Сэлэнгын, Загарайн, Зэдын, Бэшүүрэй, Баргажанай, Хурамхаанай, Захааминай аймагуудай эхин организацинууд энэ тоодо оролсоно.

КПСС-эй обкомой бюро байгша оной июниин 26-най тогтоол соогоо эдэ дутагдалнуудые зааhан байна. Тиихэдэ обкомой бюро «Уншагдадаг лекцинүүдэйнгээ идейно-методическа хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар «Знание» бүлгэмэй Буряадай организациин хүдэлмэри тухай» гэhэн асуудал хаража үзөө hэн. Уншагдадаг лекцинүүдэй шанар hайжаруулха, лекторнүүдэй мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ талаар холын хараатай хүдэлмэри ябуулха шухала гэжэ КПСС-эй обкомой бюро заагаа.

Партиин обкомой пропаганда ба агитациин таhаг, «Знание» бүлгэмэй республиканска организациин правлени бюрогой тогтоолые бэелүүлэн, дүй дуршалтай лекторнүүдэй бүлэгүүдые республикын аймагуудта эльгээгээ. Жэшээлхэдэ, Баунтын аймагта КПСС-эй обкомой инструктор Р. К. Старикова, республикын прокуратурын хүдэлмэрилэгшэ В. Н. Таракановская, А. С. Тавер гэгшэд РСДРП-гэй II съезд тухай лекци болон элидхэлнүүдые хэнэ. Буряадай хүдөө ажахын институдай кафедрые даагша Г. Н. Хилтухин Загарайн аймагта, Зүүн Сибириин технологическа институдай доцентнүүд В. С. Ханташкеев, Н. П. Мараев Захааминай аймагта, КПСС-эй ЦК-гай ниитын эрдэмэй академиин hуралсагша Д. Д. Очиров Зэдын аймагта ВПШ-да hуралсагша М. Ф. Маханов Баргажанай аймагта Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент Б. М. Митупов Кабанскын аймагта лекцинүүдые уншажа үргэлжэлhөөр.

Мүнөө республикын, колхоз, совхозуудта үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаhа эхилээ. Холын гүүртэ, отарануудта, үбhэ хуряалгын звенонуудта—хаанашье лекторнүүдэй, политинформаторнуудай, агитаторай үнэншэмэ, дүлэтэ үгэнүүд зэдэлжэ, юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй шухала зорилгонуудые бэелүүлдэг, ажалшадые зоригжуулаг лэ!

А. СЕРЕБРЯКОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

ПОЛИИН СТАНАА СЭБЭР БАЙЛГАЯ

Хабарай наранай игаажа эхилhэнhээ хойшо намар орой болотор колхоз, совхозуудай механизаторнууд полевой станuудтаа горитой сагаа үнгэргэхэ баатай болодог. Тиимэhээ тэндэхи хамтын байрануудай газаа, досоо талыень ариг сэбэр, гоё hайхан байлгахын түлөө тэмсэхэ гээшэ угаа шухала байна.

Хэрбээ полевой станай газаагуур мододые олоор hуулгаад байгаа hаа, наранай элшэ халхалха, агаар сэбэрлэхэ болоно. Хамтын байра ариг сэбэр байлгагдаха зэргэтэй. Тэндэhээ холо бэшэ газарта гар нюураа угааха түхеэрэлгэ hарабша доро хэбэл зохисотой. Хамтын байрын хажууда хубсаhа хатааха газар түхеэрхэ шухала. Байраhaa тээ холошог бэеэ угааха бани-душ, дотор хубсаhа, мүн тусхай гадар хубсаhа угааха газар бэлдэхэ хэрэгтэй.

Полевой станайнгаа газаа спортивна талмай бэлдэбэл, бүришье hайн.

Полевой стан дээрэхи кухни, столово, тэрээн соохи бүхы хэрэгсэлнүүдые сэбэрээр байлгаха, эдеэ хоолоо мүльhэтэй, хүйтэн газарта хадагалха шухала.

Угаадаhа хаядаг, туалет столовоhоо 50 метрhээ дүтэ бэшэ зайда түхеэрэгдэхэ зэргэтэй.

Хүдэлмэришэдэй байдаг газарые hайн, сэбэр уhаар хангаха шухала. Зөөгдэжэ асарагдаhан уhые hарабша доро, хабхагтай бочконуудта байлгабал hайн.

Хэрбээ дүтэ газарта гол горхоной гү, али нуур сөөрэмүүдэй байгаа hаа, ууха уhанай газар түхеэрхэ, тээ дорошог—уhанда ородог, мал уhалдаг, хубсаhа угаадаг газарнуудые бэлдэхэ хэрэгтэй.

Полевой станаа сэбэр байлгабал бэе, мэндэ, элүүр энхэ ябаха болонобди.

М. БАЛЬЖАНОВА,
Улаан Хэрээhэнэй бүлгэмэй республиканска комитедэй инспектор.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГАДАНАhАА

КОЛОМБО

В. И. Ленинэй зохёолнууд сингал хэлэн дээрэ хэблэгдэбэ

ТАСС

В. И. Ленин литература ба искусство тухай»—Шри Ланкагай арадай уран зохёолшодой фронтын сингал хэлэн дээрэ хэблэжэ гаргаhан суглуулбари иигэжэ нэрлэгдэнэ. В. И. Ленинэй «Партийна организаци ба партийна литература», «Лев Толстой—ородой революциин толи» болон бусад мэдээжэ зохёолнууд оруулагдаа.

«Арадай уран зохёолшодой фронтын хэблэн гаргаhан түрүүшын ном Ленинэй статьянуудай суглуулбари байhаниинь ехэ ушар удхатай лэ,—гэжэ ФНП-гэй генеральна секретарь, мэдээжэ уран зохёолшо Гунасена Витана мэдүүлнэ.

— Мүнөө манай литераторнууд, илангаяа залуушуул буржуазна соёлhоо улам холодожо байна. Шри Ланкагай уран зохёолшод, поэдүүд, драматургнууд бодото байдал тухай үргэнөөр бэшэнэ. Эдэнэй эрхимүүдынь социалис реализм баримталан, зохёолнуудаа бэшэнэ».

ДЕЛИ

Эб найрамдалай хэрэг дэхижүүлхэ

ТАСС

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ, бүгэдэ ниитын аюулгүй байдал хангаха, бүхы оронуудай хоорондын худалдаа наймаанай, экономическа харилсаа хүгжөөхэ гэдэг гадаадын политикаяа Советскэ Союз саашадаашье сэхэ шууд бэелүүлхэ юм гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Киевтэхи баяр ёhолол дээрэ хэлэhыень Индиин олон ниитэ урма баяртайгаар угтаа гээд Индиин Коммунис партиин Национальна соведэй секретарь Бхупеш Гупта ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй эб эетэйгээр зэргэ оршохо тухай Ленинэй hургаал заабари Советскэ Союзай гадаадын политикын үндэhэ hуури болоно.

КПСС-эй XXIV съездын баталан абаhан эб найрамдалта программые бэелүүлэн, уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулха ба баруун, зүүн оронуудай хоорондохи харилсаае hайжаруулха хэрэгтэ Советскэ Союз ехэ туhа хүргэнэ.

РИМ

Италиин хүдэлмэришэд Советскэ Союз тухай хөөрэнэ

ТАСС

Хүдэлмэришэ хүндэ hайнаар хандаха гээшэ совет промышленна предприятинуудтахи ажалай эмхидхэлэй онсо шэнжэ болоно. Италиин хүдэлмэришэдэй — Италиин Компартиин гэшүүдэй делегаци КПСС-эй ЦК-гай уряалаар hаяхан Советскэ Союзда ошоод бусахадаа, иигэжэ тэдмэглэhэн байна. Ливорнодохи «Спика» заводой хүдэлмэришэн-металлист Умберто Николетти Минскэ автомобиль бүтээлгын заводто хүрэжэ, ажал хүдэлмэритэйнь танилсахадаа, предприятиин ажалай эмхидхэлэй hайн байhые хараhан тухайдаа хөөрэбэ.

Советскэ Союзай хүдэлмэришэн бүхэн эрдэм мэргэжэлээ, дүй дүршэлөө дээшэлүүлхэ хизааргүй ехэ арга боломжотой гээд Болонье хотын хүдэлмэришэн Чезаре Рамаццотти хэлэбэ. Энээндэнь завод ехэ туhа хүргэнэ. Хүдэлмэришэд болбосон түхэлтэй гэр байрануудаар хангагдана.

Баку ошожо, барилгашадай үхибүүдэй амаржа байhан зунай лагерьта хүрэхэдөө, гайхан гэлыпдэhэн байгаабди гэжэ Турин хотын барилгашан Джованни Утемпеогер хөөрэнэ. Манайда иимэ байдал ой ухаандашье орохоор бэшэл.

Португалиин колонизаторнуудта эсэргүүгээр Мозамбигай патриодууд эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Мүнөө Мозамбигай Сүлөөлэлгын фронтын (ФРЕЛИМО) сэрэгшэд оронойнгоо газар дайдын дүрбэнэй нэгэ хубиhаа үлүүгэнь мэдэлдээ абаад байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ФРЕЛИМОГОЙ сэрэгшэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА ДЭБЖЭЛТЫН ТҮЛӨӨ

Найман социалис ороной Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэ болоhон уулзалгын дүнгүүд эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө, эрхэ сүлөөгэй ба дэбжэлтын түлөө арадуудай тэмсэлэй манлайда ябадаг социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай улам бүри нягта жагсаалтай боложо байhые гэршэлнэ гээд уласхоорондын олониитэ, харин гүрэнүүдэй хэблэл, политическэ шэнжэлэгшэд тоолоно. Советскэ Союзай хүсэлэл оролдолгоор, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй өөрынь хэhэн туhа нэмэриин ашаар КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаhан эб найрамдалта программа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гээд шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

«Крымдэ болоhон уулзалгын дүнгүүдые Болгариин Арадай Республикын коммунистнууд, бүхы ажалшад халуунаар hайшаан дэмжэнэ, — гэжэ «Работническо дело» газетэ түрүү статья соогоо бэшэнэ. — Оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хододо уулзажа, хэhэн хөөрэлдөөнүүд ехэ үрэ дүнгүүдые үгэдэг байна гэжэ парти хоорондын, гүрэнүүд хоорондын харилсаанай дүй дуршэл элирхэйлэн харуулна. Варшавска договорто. СЭВ-тэ хабаатай оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Крымдэ хэдэг уулзалганууд заншалта боложо байнхай. Иимэ уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хүгжэлтэдэ, уласхоорондын байдалда hайнаар нүлөөлнэ».

Мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудаар социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгын үедэ тодорхойлогдоhон хараа бодомжонууд дэлхэй дээрэ шахардуу байдал hуларуулха, уласхоорондын харилсаа hайжаруулха, социалис оронуудай ба түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэл бэхижүүлхэ зорилготой гээд Монголой «Үнэн» газетэ бэшэнэ.

(ТАСС).

ВАШИНГТОН

Худалдаа наймаа хүгжөөхэ

ТАСС

США-гай Худалдаа наймаанай министерство баримтануудые тунхаглаба. Эдэ баримтануудай ёhоор, 1973 оной түрүүшын хахадта Советскэ Союзтай ба Зүүн Европодохи бусад социалис оронуудтай Холбоото Штадуудай хэhэн худалдаа наймаанай хэмжээн 1.237 миллион долларто хүрөө гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ уеынхиhээ 3 шахуу дахин ехэ болоhон байна.

1972—1973 онуудта Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдэй ашаар иимэ ехэ үрэ дүн туйлагдаа гэжэ министерство тоолоно.

Министерствын сэгнэhэнэй ёhоор, США-гай ба Советскэ Союзай хоорондохи худалдаа наймаанай харилсаа саашадань үргэдхэхэ hайн арга боломжонууд тогтожо байна.

БУЭНОС-АЙРЕС

Съездэ бэлэдхэл хэгдэнэ

ТАСС

Аргентинын Коммунис партиин августын 20—24-дэ зарлагдаха XIV съездэ бэлэдхэл хэлгэтэй дашарамдуулан, бүхы орон дотор нютагай партийна конференцинүүд үнгэргэгдэжэ байна. Тэдээндэ хабаадагшад съездэ делегадуудаа hунгана.

КПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь Херонимо Арнедо Альварасай элидхэлые, орон доторхи политическэ байдалые, мүнөө үедэ партиин бэелүүлхэ зорилгонуудые Аргентинын коммунистнууд шагнаад, зүбшэн хэлсэхэ байна. КПА-гай программа ба уставта зарим тэды хубилалтанууд оруулагдажа, КПА-гай ЦК-гай шэнэ бүридэл hунгагдаха.

САЯАНhАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

УЛАСХООРОНДЫН КОНГРЕССЭ ХАБААДАЛСАБА

Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай директор Д. Д. Лубсанов Парижhаа бусажа ерэбэ. СССР-эй Наукануудай академиин делегациин бүридэлдэ орожо, ЮНЕСКО-гой урялаар зүүн зүгэй түүхэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын XXIV конгрессэй хүдэлмэридэ тэрэ хабаадаа. «Монголдо болоhон соёлой хубисхалай түүхэ шудалха асуудалнууд», «СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиалда Индотибедэй медицинэ шэнжэлэгэ» гэhэн хоёр темээр тэрэ элидхэл хээ. «Ородой элитэ эхэ аяншалагша, зүүн зүгэй түүхэ шэнжэлэгшэ Г. Ц. Цыбиков» (тэрэнэй түрэhөөр 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан) научна мэдээсэл хэhэн байна. Конгресс дээрэ Буряадай эрдэмтын хэhэн элидхэл Франциин, Америкын, Англиин, Индиин, Монголой, Венгриин эрдэмтэдэй hонирхол ехээр татаа.

Энэ конгрессэдэ дэлхэйн олохон оронуудай 300 гаран түлөөлэгшэд хабаадалсаhан байна. hүүлэй 100 жэлэй туршада зүүн зүгэй түүхэ шэнжэлэлгын хүжэлтын дүн сосоологдоhон, зүүн зүгэй түүхэ шэнжэлэгшэдэй бүхэдэлхэйн бүлгэмэй ябуулха саашанхи зорилгонууд тодорхойлогдоhон байна юм.

Е. ГОЛУБЕВ.

ЛАУРЕАДАЙ ДИПЛОМ

Москвahаа hаяхан ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэрэ дээрэ баяр баясхаланта мэдээсэл абтаба. Ушарынь хэлэхэдэ, эрдэмэй залуу кандидат, Зүүн-Сибириин технологическа институдай философиин, научна коммунизмын, КПСС-эй түүхын кафедрын доцент Вячеслав Владимирович Мантатов залуу эрдэмтэдэй бүхэсоюзна хоёрдохи конкурсдо хабаадалсахадаа, лауреадай дипломоор шагнагдаhан байба.

В. Мантатовай гар бэшэг үндэрөөр сэгнэгдэжэ, марксистско-ленинскэ философиин талаар залуу эрдэмтэдэй бэшэhэн хүдэлмэринүүдэй дүндаhаа нэгэдэхи hуури эзэлбэ гээд ВЛКСМ-эй ЦК-гай, СССР-эй Наукануудай академиин Президиумэй, СССР-эй Дээдэ болон тусхай дунда hургуулинуудай министерствын, СССР-эй Гэгээрэлэй министерствын коллегинуудай, СССР-эй педагогикын наукануудай академиин Президиумэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Вячеслав Мантатов ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой дэргэдэхи залуу эрдэмтэдэй Соведэй хүтэлбэрилэгшэ юм. Тэрэ Москва хотодо үнгэргэгдэhэн залуу эрдэмтэдэй бүхэсоюзна хоёрдохи конкурсдо Буряадай залуу эрдэмтэдэй зүгhөө хабаадалсаhан байна. Мүнөө манай залуу эрдэмтэ докторско диссертаци хамгаалхаар бэлдэжэ байнхай.

Манай корр.

ШАДАБАРИ ЕХЭТЭН ШАЛГАРБА

Нүүдэл оньhожоруулагдаhан колоннонуудай бульдозернуудай мүрысөөн-конкурс Хориин аймагай Анаагай совхозой Байсын-Үбэр гэжэ нютагта үнгэргэгдөө. «Бурводстрой» трест энэ конкурс эмхидхэhэн байна.

Бульдозероор ажаллаха шадабарияа туршахын тулада «Бурводстрой» трестын оньhожоруулагдамал колоннонуудай эрхим бульдозеристнүүд эндэ сугларба. Уhалууриин ханааб малтаха, хаалта хэхэ даабари бульдозеристнүүдтэ үгтөө. Конкурсдо хабаадагша бүхэн «Д-493» бульдозерно түхеэрэлгэ шагтагалhан «Т-100» түхэлэй трактораар 2 часай туршада урдаа табигдаhан зорилгоёо бэелүүлхэ болобо.

Прибайкалиин ПМК-гай түлөөлэгшэ Иван Данилович Молчанов 54 балл сэгнэлтэ абажа, нэгэдэхи hуури эзэлээ. Тэрэнэй дүүргэhэн хүдэлмэри эрхим hайн шанартай байба. Ивалгын ПМК-гай бульдозерист Геннадий Павлович Загузин хоёрдохи hуурида гараа. Бэшүүрэй аймагhаа ерэhэн Алексей Иванович Баженов удаадахи hуури эзэлээ. Эрхимлэжэ гараhан бульдозеристнүүдтэ дурасхаалай болон үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

В. ЛАНДИН,
«Бурводстрой» трестын главна механик,
В. КЛИКУНОВ,
инженер.

ФОТОКИНОКЛУБ НЭЭГДЭХЭНЬ

Байгша оной августын долоной үдэшэ Улаан-Үдэ хотын Коммунистическа гудамжын нэгэ гэр соо фото, кино буулгаха дуратайшуулай клуб нээгдэхэнь. Энэ клуб хадаа Буряадай профсоюзуудай Соведэй уран hайханай байшангай үүсхэлээр нээгдэхэнь ха юм.

Энэ клубта сугларагшад, фото, кино буулгагшад өөhэдынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэлдэжэ, шэнэ зохёолнуудаа, буулгаhан фото, фильмүүдээ зүбшэн хэлсэдэг байха.

Кино буулгаха дуратайшуулай конкурс тухай хөөрэлдөөн клубай нээгдэhэн түрүүшын үдэшэ болохо байна.

Энэ конкурсын зорилго хадаа кино, фото буулгагшадай ажал хүдэлмэри, оролдолгые нэгэ түсэбөөр ябуулжа, гоё hайханиие ойлгохо талаар ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэг болоно бшуу.

Конкурсдо хабаадалсаhан хүнүүд республикынгаа промышленна хүдөө ажахын үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, коллектив, бригада, участок, цех, предприяти, ажахынуудай ажал хүдэлмэри, ажалшадай социалис мүрысөөнэй дэлисые үргэнөөр харуулха гэжэ оролдохо байна. Мүн эдэ буулгагдаhан фильмүүд соо ажалшадай амаралта, hуралсал, спортын наадан, түрэл нютагай гоё hайхан байгаали харуулагдаха зэргэтэй.

Эдэ кинонууд найман, арбан зургаан миллиметр үргэнтэй плёнко дээрэ буулгагдаhан байха ёhотой. Фильмын утань 10 минутаhаа ехэ бэшэ байха зэргэтэй.

Энэ конкурсдо илажа гарагшад Калинин хотодо 1974 ондо үнгэргэгдэхэ бүхэсоюзна конкурсдо хабаадалсаха байна.

Конкурсын түрүүшын шата Улаан-Үдэ хотодо ноябрь hара соо, хоёрдохи шатань Калинин хотодо 1947 оной март hара соо үнгэргэгдэхэ. Конкурсдо илан гарагшад мүнгэн шангуудаар, нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи шатануудай дипломуудаар шагнагдаха юм. Мүн эдэ шангууд кино буулгаха дуратайшуулай клубуудта, кружогуудта, киностудинуудта барюулагдаха.

Буулгагдаhан фильмүүдые иимэ адресүүдаар эльгээжэ болоно: **Улаан-Үдэ хото, Коммунистическа гудамжа, 44-дэхи гэр, облсовпрофой уран hайханай байшан.** Үгышье hаа, **Улаан-Үдэ хото, Ленинэй гудамжа, 27-дохи гэр, хоёрдохи дабхар, уран hайханай байшангай кабинет** гэhэн адресаар эльгээжэ болохо.

Зай, нүхэд, августын долооной үдэшэ Улаан-Үдэ хотын Коммунистическа гудамжын 44-дэхи гэртэ нээгдэхэ фотокиноклубта таанадые уринабди.

Ц. БАТУЕВ,
облсовпрофой уран hайханай байшангай директор.

50 НАhАНАЙ ЖАРГАЛ

Юрын хүнэй ажалай намтар

«Рассвет» колхозой гэшүүн Наталья Нефедьевна Нестерова 15-тайхан абахадаа hаалишанаар ажаллажа эхилhэн юм. Ажалда абьястай бэрхэ гүүлжэ, аха нүхэдтөө магтуулдаг, hү hааха түсэбөө ходоодо үлүүлэн дүүргэдэг байба. Үдангүй фермынгэ hаалишадай дундаhаа эгээн түрүүлэн ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн.

hаалишанаар найман жэл хүдэлөөд, тэрэ колхозой правлениин шиидхэбэреэр модо бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эльгээгдэбэ. Эндэшье Н. Н. Нестерова ажалша бүхэриг байhанаа харуулжа, модо зөөхэдөө эрэшүүлтэй адли түсэбөө дүүргэдэг лэ байгаа hэн.

Бэшүүрэй аймагта сахарай заводой баригдажа, ашаглалгада үгтэхэдэ, колхозууд сахарай свекло таряжа эхилээ юм. Нестерова энэшье харюусалгатай ажалда эльгээгдэбэ. Тэрэ нэгэ гектар талмай дээрэhээ 100 центнер хүрэтэр свеклын ургаса жэл бүри хурадаг байгаа.

Мүнөө Наталья Нефедьевна орооhо хорлодог баазада нэймадахи жэлээ хүдэлнэ. Ядохимикадуудые яажа хэрэглэхэб гэжэ hайн мэдэнэ. Тэрэ шанар hайнтайгаар орооhо хорложо hуранхай, даалгабаряа ходоодо үлүүлэн дүүргэдэг. Зунай эхин багаар, хони хайшалха халуун хаhын ерэхэдэ, хонишодто туhалжа, хони хайшалалганда хүдэлдэг юм. Үдэртөө 35—40 хони хайшалжа үрдидэг байха юм.

Түсэбтэ табан жэлэй даалгабари бэелүүлхэ хэрэгтэ Н. Н. Нестеровагай эдэбхитэйгээр хабаадалсые гүрэн түрэмнай үндэhөөр сэгнэжэ, Ажалай Улаан Тугай ордендоор, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн медаляар шагнаhан байна.

Наталья Нефедьевнагай энэрхы дулаахан сэдьхэлтэй үнэр баян эхэ байhые баhа нэгэ нимэ ушар гэршэлжэ үгэнэ. Эхын Алдар солын III шатын ордендо, I ба II шатын медальда хүртэhэн байха юм. Тэрэ долоон үхибүү хүмүүжүүлжэ, хүлыень дүрөөдэ хүргөө. Эхэ хүбүүн Никита леспромхозой механигаар, Федя хүбүүниинь жолоошоноор, эхэ басаганиинь hаалишанаар хүдэлнэ. Филипп хүбүүниинь Совет Армида алба хэнэ, бэшэ гурбаниинь hургуулида hурана.

Наталья Нефедьевна байгша оной сентябрьда 50 наhаяа гүйсэжэ пенсидэ гарахань. Гэбэшье хүнгэн дорюун зандаа юм. Энэ эхэнэр үбдэжэ, нэгэтэшье больницада орожо үзөөгүй. Врачнар тэрэнэй бэеые үзэхэдөө гайхалдаг. Юрэ таhэдэ, 50 наhанай боhого алхабашье, хүгшэрhэнэй бэлэг ханшье тэмдэгүй байна бшу.

Эхэ оронойгоо hайн хүгжэлые, хүибүүдэйнгээ жаргалан hүүхые хаража ушөө удаан жэлдэ элүүр энхэ, хүнгэн сарюун зандаа ажаhуухыень Наталья Нефедьевна Нестеровада хүсэе.

М. АШИРОВА,
биологиин багша.

ЭСЭГЭНЭРЭЙМНАЙ БААТАРШАЛГА МҮНХЭ

Совет арадай революционно, дайшалхы болон ажалай алдар солын газарнуудаар хэгдэhэн аяншалгада хабаадалсаhан комсомолшууд, залуушуулай Бүхэсоюзна слет Эхэ оронойmнай ниислэл хото — Москвада үнгэргэгдэбэ. Энэ слёдто хоёр мянгаад хүн хабаадалсаа. Энэ аяншалга ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй алтан ойдо зорюулагдаhан байгаа. Комсомолшууд, залуушуул, парти болон комсомолой, дайнай болон ажалай ветеранууд эсэгэ, аханарайнгаа революционно, дайшалхы, ажалай hайн hайхан ёhо заншалай үльгэр жэшээе даган дууряажа ябахаар эдир үетэниие хүмүүжүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. ГТО-гой норматив тушаалгаар спортын олон зүйлэй мүрысөөн боложо, слёдой хүдэлмэриин түрүүшын үдэр эхилээ. ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Сурен Арутюнян энэ мүрысөө нээhэн, ДОСААФ-ай ЦК-гай түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай гурба дахин Герой, авиациин маршал А. И. Покрышкин амаршалгын үгэ хэлэhэн байна. Республика, область бүхэн хоёр-хоёр спортсмениие энэ мүрысөөндэ табяа. Тиихэдэ ВЛКСМ-эй обкомой хүдэлмэрилэгшэ Анатолий Лебедев, Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентка Светлана Кушеева гэгшэд манай республикаhаа мүрысөөндэ хабаадалсаха золдо хүртөө. Тэдэнэр яhала hайн бэлэдхэлтэй байhанаа харуулба. Жэшээлхэдэ, Светлана бага аматай буугаар сагаалса буудахадаа шангай гурбадахи hуури эзэлээ. Тэдэнэр үшөөшье hайн амжалта туйлажа болохо hэн. Гэбэшье манай түлөөлэгшэд ехээр эсэжэ ерэhэн аад, хүсэд амаралшьегүй мүрысөөндэ хабаадалсаха баатай болоо.

Слёдто хабаадагшад дайнай үедэ Москвае тойруулжа бэхилэлтэ хэhэн газарнуудые ошожо хараа. Москвае хамгаалгада хабаадалсаhан, мүнөө болотороо мэдэгдээгүй байhан гурбан сэрэгшэдэй хүүр олдоhон байгаа. Слёдто хабаадагшад 1941 оной намар Москва шадар болоhон байлдаанда баатарай үхэлөөр унаhан эдэ гурбан сэрэгшэдэй хүүр шэнэ газарта абаашажа хүдөөлгэдэ хабаадалсаа. 1-дэхи Ударна армиин Сэрэгэй Соведэй гэшүүн байhан генерал-лейтенант Колесов, Узбекистанай комсомолой ЦК-гай секретарь А. М. Ходжаев гэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Слёдто хабаадагшад сэрэгэй элитэ начальнигуудтай, парти болон комсомолой ветерануудтай, Советскэ Союзай, Социалис Ажалай Геройнуудтай уулзаа. Аяншалгын Түбэй штабай түрүүлэгшэ — Советскэ Союзай Маршал И. Х. Баграмян, дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой армиин генерал П. И. Батов, Украинадахи партизан отрядай командир ябаhан, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой А. Ф. Федоров болон бусад уулзагшадай дунда байлсаа.

Совет залуушуулай баяр ёhолол «Динамо» гэжэ түбэй стадион дээрэ болоо. Бүхэдэлхэйн X-дахи фестивальда хабаадалсахаяа Берлин ошохоо байхадаа СССР-эй залуушуулай делегадууд энэ баяр ёhололдо хабаадалсаа. Совет залуушуул марксизм-ленинизмын болон коммунизмын сурталда үнэн сэхэ байhан тухайгаа Коммунис партиингаа, Совет правительствынгаа үмэнэ элидхээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй, парти правительствын хүтэлбэрилэгшэд эдир наhатанай хуралдаанда байлсаа. Совет ороной мэдээжэ спортсменүүд стадионой ногоон талмай дээрэ спортын мүрысөөнүүдые үнгэргөө.

Аяншалгын үедэ суглуулагдаhан материалнуудай выставкэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Түбэй музей соо эмхидхэгдээ. Брестскэ областиин Пружана городой 1-дэхи hургуулиин hонирхолтой 30 гаран экспонат олоной анхарал татаба. Тус hургуулиин 8-дахи классай hурагша Володя Демьян «Моё отечество» гэжэ клубай дэргэдэ үнгэргэгдэhэн зүблөөн дээрэ элидхэл хээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай жэлнүүдтэ баатаршалга харуулhан мэдэгдээгүй сэрэгшэдые бэдэрхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэhэн, тэдэнэрэй дурасхаал мүнхэлхэ хүшөөнүүдые бодхооhон тухайгаа тэрэ хөөрэжэ үгөө. Суглрагшад тэрэнэй хөөрөө ехэтэ hонирхон шагнаа. Манайшье республикаhаа материалнууд конкурсдо табигдаа. Улаан-Үдэ городой 52-дохи hургуули дипломоор шагнагдаба. Энэ hургуулиин конкурсдо табиhан материалнуудай экспонадууд Ленинскэ комсомолой музейн фонддо абтаа. Даманска аралай событинуудта хабаадалсаhан герой Николай Петров тухай хөөрэhэн кинокартинынгаа түлөө Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй hайн дуранай киностуди үндэр сэгнэлтэдэ мүн лэ хүртөө.

Эсэгэнэрэй алдар солын газарнуудаар үнгэргэгдэhэн Бүхэсоюзна аяншалгын 6-дахи шата энээгээр дүүрэбэ. Энэ аяншалгын удаадахи, 7-дохи шата комсомолдо, пионертэ В. И. Ленинэй нэрэ үгтэhөөр 50 жэлэй, гитлеровскэ фашизмые совет арадай даран илаhаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаха байна.

О. ЦЫБИКОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Агаарта болоhон байлдаанай үедэ дайсанай самолёдые дүрбэ дахин мүргэжэ унагааhан дэлхэйн дээрэхи ори ганса летчик, Советскэ Союзай Герой Б. И. Ковзак манай республикаhаа Бүхэсоюзна слёдто хабаадалсаhан Советскэ Союзай Герой Г. Н. Москалевтой байна. 2. ГТО-гой комплексоор үнгэргэгдэhэн спортын олон зүйлэй мүрысөөндэ хабаадалсажа, гурбадахи hуури эзэлжэ, дипломоор шагнагдаhан Светлана Кушеева наада таладань байна.

Авторай фото.

Түлөөhэгүй путевкоор амарба

«Дружба» колхоз ашаа хоёр машинада хүнүүдые hуулгаха түхеэрэлгэ хэбэ. ... гэхэдэ, аяар 40 гаран ... Байгалай эрьедэ ошожо амарха болоhон байгаа. Хони шалалга дээрэ эдэбхитэй ... наар хүдэлhэн хүнүүдые Байгалай эрьедэ ошожо амарха түлөөhэгүй путёвкоор шагнаха гэжэ колхоз соносхоhон юм.

Үнэхөөрөөшье, нютагай hургуулиин эдир hурагшад эрхим hайнаар хүдэлжэ, иимэ шанда хүртөө. Колхозой түрүүлэгшын орлогшо Г. Н. Ер... эдиршүүлые хүтэлбэрилжэ ябаа. Тэдэнэр номин далайн эрьедэ гурбан хоног амарhанай удаа нютагаа бусаhаар үбhэ хурааха хэрэгтэ гада гараба.

А. БАБУШКИН.

hурагшад шанда хүртэбэ

Хориин аймагай Хүрбын совхоз хонидоо хайшалжа дүүргэбэ. Мүнөө хони хайшалалгын ... дай ажалай дүн согсологдоно. Тээгдын дунда hургуулиин hурагшад Галдан Цыренов, ... божап Жамбалов, Люда ... жиева, Вера Ринчинова ... шэд энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, түрэл совхоздоо ... лээд ехэ туhа хүргөө ... Нигэжэ тэдэнэр холуур суур... hан алдарта Байгалай эрьедэ амарха түлөөhэгүй путевкаар шагнагдаа.

Хони хайшалалга дээрэ ... гарhан эдир hурагшад зам мордобо. Совхозой комсомолой эхин организациин секретарь В. Ахмедзянов тэдэнэрые ... тэлбэрилнэ. hурагшад ... амарха зуураа, Байгалай ... хэлэнтэ hайхан байгаалитай танилсаха юм.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Байгаали—манай баялиг

ОНДАТРА ОЛОН БОЛГОХО

Зүүн Сибирьтэ ондатра олзоборилгые үргэдхэхэ тухай асуудалаар научно-үйлэдбэриин зүблөөн Улаан-Үдэ хотодо хоёр үдэрэй туршада боложо дүүрэбэ. Агнуури болон ан үсхэбэрилгые научна талаарнь шэнжэлхэ бүхэсоюзна институдай, СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай, РСФСР-эй агнууриин главна управлениин, Буряадай АССР-эй, Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай агнууриин управленинүүдэй болон ажахынуудай түлөөлэгшэд энэ зүблөөндэ хабаадалсаба. Эндэ сугларhан эрдэмтэд, охотоведууд область, район, ажахы бүхэндэ ондатра үсхэбэрилхэ талаар ямар хүдэлмэри хэгдэнэб, ямар шалтагаанhаа боложо, hүүлэй жэлнүүдтэ тэрэнэй тоо үсөөрнэб гэхэ мэтэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

1932 ондо Түнхэнэй аймагай Хойморой нуурта 40 ондатра табигдаhан байна. Ондатра шэнэ нютагтаа тааража, ехээр үдэhэн. Эндэhээ ондатра амидыгаар барижа, Хойто-Байгалай, Кабанскын, Яруунын, Баунтын, Хэжэнгын аймагуудта зөөлгэhэн байгаа. Ондатра жэлдээ хоёр дахин түрэдэг, 6—10 гүлгэ гаргадаг, түргэн үдэжэ, олон болодог ан болоно. Тиимэhээ 5—6 жэлэй туршада ондатра уhа гол үгсэжэ, уруудажа, республикымнай олон нютагуудаар тарашаhан.

1935 ондо ондатрын агнуури эхилhэн байна. Үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада 5 миллион ондатрын арhан гүрэндэ тушаагдаа. Республика доторнай олзотой жэлдэ 250 мянга хүрэтэр ондатра баригдажа, тушаагдадаг байhан. Гэбэшье hүүлэй үедэ ондатра ехээр үсөөрөө. Байгша оной хабар хэгдэhэн тоо бүридхэлөөр республика доторнай оройдоол 22.500 ондатра бии гэжэ тодорууулагдаа.

1932 онhоо 1965 он болотор 7.465 ондатра амидыгаар баригдажа, шэнэ газарта нүүлгэгдэhэн байгаа. Гэбэшье энэ үнэтэ ан юундэ үсөөржэ эхилээб? Ямар шалтагаанhаа үсөөрнэб?

Эрдэм шэнжэлгын, агнууриин ажахын институдай мэргэжэлтэд, коопзверопромхозуудай охотоведууд ондатра харууhалха, браконьернүүдтэй эрид тэмсэхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулнагүй. Энээниие hамбаашалhан браконьернүүд хорюултай үедэ ондатрые хайра гамгүй олоор хюдажа, арhыень үнэтэй сэнгээр, нюусаар худалдана. Үбэлдөө гэрнүүдыень эбдэжэ hандаана. Энээнhээ боложо ангууд олоороо хүлдэжэ үхэнэ. Зарим нютагуудай нуурнууд гүйхэн тула үбэлдөө оёортоо хүрэтэр хүршэнэ. Иимэhээ ондатра гүнзэгы уhатай, баян эдисэтэй газар бэдэрхэ, нүүхэ баатай болоно. Байраяа урилжа ябахадаа олоороо хосорно. Зольбо нохойнуудта, шаазгай, турлаагай хүнэhэн болоно.

Үнгэрэгшэ жэлэй декабрь hарада Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет «Ондатра олзоборилхо ба тэрэниие саашадань hайжаруулха тухай» тогтоол абаhан юм.

Зүүн Сибириин агнууриин олзоборилгын ажахынуудта охотовед-ондатровод гэhэн тушаал бии болгогдохоhоо гадна, коопзверопромхоз бүхэндэ ондатрын байрлаhан газар харууhалха, 2-3 егерьнүүдые томилхо. Ажахынууд хабар, намартаа ондатрын тоо бүридхэхэ, ангай бэлшээри hайжаруулха, голой, нуурай эрьеэр уhанай элдэб ургамалнуудые тариха, ондатрада хэмэл гэрнүүдые бариха, уhа тогтоохын тулада хаалта, даамбануудые хэхэ, Түнхэнэй, Хориин, Хэжэнгын, Сэлэнгын аймагуудай гол горхондо ондатрануудые олоор табиха, Хойто-Байгалай, Кабанскын аймагуудта агнуури шэнжэлдэг институдай стационар байгуулха, эндэ ондатра үсхэбэрилгын туршалга хэхэ гэхэ мэтэ хэмжээнүүд хараалагдаа.

Зүблөөндэ хабаадагшад агнууриин түрүү ажахы болохо Кабанскын коопзверопромхоздо ошожо, ондатра олзоборилхо дүй дүршэлтэйнь танилсаа.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнуури-олзоборилгын ажахынуудай управлениин ахалагша охотовед.

САГАЙ УЛАРИЛ

Байгша оной үнгэрhэн июль hара соо үргэлжэ ороhон хура бороо, мүн лэ гурбадахи арбан хоногто ороhоор байба. hарын hүүлшын арбаад хоногой туршада 5—8 үдэрынь хура бороотой байгаа. Тиин сүүдхын туршада 25—40 миллиметр хүрэтэр шиг нойтон ороhон байна. Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Баргажанай аймагуудта 100—160 миллиметр аадар бороо ороо гэхэ гү, али энэнь 5—6 арбан хоногто ородог бороогой уhантай жэшээтэй.

Газарай хүрьhэн 10 сантиметрэй гүнзэгыдэ 16—20 градус дулаан болоhон байна. Дулаан үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ, 40—60 градус хүрэтэр газарай хүрьhэн дулаасаа. Үнгэрhэн үе соо ногоон сэсэглэхэ, тарянай эдеэшэхэдэ шиг нойтон элбэг, зохид hайн байhан. Зүгөөр нарата үдэрнүүд үсөөн байжа, дулаанда дуратай ургамалнуудай ургахада бага зэргэ хойшо татаhан байна.

Үнгэрhэн гурбадахи арбан хоногто хаа хаанагүй ехээр ороhон хура бороо, аадар Сүхэ, Хёлго, Баргажан, Үдэ голнуудай, Сэлэнгэ мүрэнэй уhа нэмээд үерлэhэн байна. Тиин эдэ голнуудай уhан 2—3 метрээр хөөрэжэ, набтар газарай сабшалан, бэлшээри уhанда абтаhан байгаа. Тиин Хяагтын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Кабанскын, Прибайкалиин, Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудай ажахынууд ехэхэн хохидолдо ороhон байна.

Августын 4—5-най үдэрнүүдтэ республика доторнай үүлэтэй, зарим нютагуудаар аадар, бороо орохо гэжэ хүлеэгдэнэ. Зүүн зүгhөө салхин 3—7 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. hүниндөө 11—16, үдэртөө 20—25 градус дулаан болохоор hанаалагдана.

Л. ГОНЧАРОВА,
инженер-агрометеоролог.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

СЭЭХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

13.05 — hүүлэй hонин. 13.10 — «Мүнөөдэр—түмэр замшадай үдэр». СССР-эй зам харилсаанай министр нүхэр Б. П. Бещевэй үгэ хэлэлгэ. 13.25 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 13.55 — Үхибүүдтэ — «Как зайка Петя рыбу делил» гэжэ мультфильм харуулагдаха. 14.10 — **Үнгэтэ телевидени.** «Киногоор аяншалагшадай клуб». 15.10 — «Красная гостиница» — телевизионно уран hайханай фильм (Польшо). 16.10 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков харюусана. 16.55 — **Үнгэтэ телевидени.** Берлиндэ боложо байhан залуушуулай ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн X фестиваль. 18.50 — 19.00 — Забhарлалга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — **Үнгэтэ телевидени.** Берлиндэ боложо байhан залуушуулай ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн X фестиваль. 20.00 — «Хүгжэмтэ уулзалганууд» Евгений Жарковскийн дуунууд.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.30 — «Неизвестный, которого знали все» телевизионно уран hайханай фильм. (3-дахи сери). 21.35 — Эстрадна концерт.

«Орбита» харуулна:

22.00 — **Үнгэтэ телевидени.** Берлиндэ боложо байhан залуушуулай ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн X фестиваль. 22.55 — **Үнгэтэ телевидени.** Футболоор уласхоорондын уулзалга. СССР-эй, Швециин суглуулагдамал команданууд наадаха. 23.50 — 24.00 — Забhарлалга. 24.00 — 00.45 — Футболоор уулзалгын үргэлжэлэл. Хоёрдохи тайм. 00.45 — 03.55 — Забhарлалга. 03.55—05.30 — **Үнгэтэ телевидени.** Берлиндэ боложо байhан залуушуулай ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн X фестиваль.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

13.25 — «50 жэлэй туужа бэшэг» — «1961-дэхи он». 14.10 — «Синяя тетрадь» — уран hайханай фильм. 15.35 — концерт.

ПОНЕДЕЛЬНИК, августын 6.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

19.00—Дамжуулгын программа. 19.05 — Телепанорама (буряадаар). 19.20 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.40 — «Неизвестный, которого знали все» — телевизионно уран hайханай фильм (4-дэхи сери). 20.25 — Телевизор харагшадай гуйлтаар «Буряад ороной hайндэр» гэhэн телеочерк ба Москвагай П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ зал соо болоhон буряадай искусствын мастернуудай концерт харуулагдаха.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Үдэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат—66-..., отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 68-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной августын 5. □ 4-дэхи хуудаhан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-04546. Заказ № 0044